ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

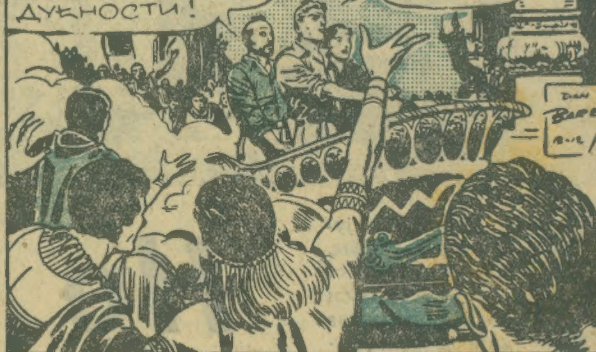

Година XXI — Број 370
Субота, 31 јануар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У овом броју:

АТ/58/11

Не зна за међе...

Тог уторка, 18 јула 1815 године, Емилија Лавалет је са дивљењем посматрала мужа који је задовољно гутао залогаје за време ручка. А њено преплашено срце бурно је ударало и грч зле слутње притискивао јој душу. Већ ко зна по који пут благо је понављала мужу да је полицискиʼ комесар Жоли наговестио своју посету за 11 сати и да ће га сигурно ухапсити. А затим, ко зна шта ће бити! У бекству је видела једини спас.

Одјекнуо је звук звонцета

Лавалетова савест је била сасвим чиста. Увек је био исправан службеник а што се одушевљавао Наполеоном и за његов рачун заузео пошту неколико часова пре него што ће император у оној помамној трци од сто дана стићи у Париз, није сматрао за неопростив политички грех. Против краљевства никада ништа активно није радио и највише што је могао очекивати било је неколико година заточења.

У тим тренуцима сећао се како је четири месеца раније „узурпатор Бонапарта" — како су га звали монархисти — умакао са Елбе и на крилима народног заноса освајао Француску. Луј XVIII је напустио Тиљерије а он, конт Антоан Лавалет, одјурио је у градску пошту где је био управник за време Царства и поново заузео место које је преплашени конт Феран напуштао са рукама пуним досијеа. Први телеграм био је упућен императору — пут за Париз је слободан.

Госпођа Лавалет је била далековиднија и сматрала је да се ради о тешком политичком делу узурпације власти.

— Нисам ли само заузео своје раније место које ми је преотео конт Феран? — бранио се Антоан.

Узалуд му је Емилија објашњавала да је Феран од краља наименован за директора поште док је он самовољно заузео тај положај.

Сада је Ватерло срушио све императорове наде. Луј XVIII је поново у Тиљеријама и док изгнани Наполеон броди на „Белерофону" према енглеској обали војвода Бери урла улицама Париза: „Почиње лов на марешале!"

Антоан Лавалет ипак остаје упоран и неће да бежи. Зар да се крије данас кад је Фуше, иако је гласао за краљеву смрт, на слободи и служи потомку тог истог краља? Зар да се крије када је распоп Таљеран, саучесник у уморству војводе од Енгејна, постао доглавник краљевог величанства?

Тачно у 11 часова зазвонило је звонце. Комесар Жоли који у души такође нагиње бонапартистима, добро се разгаламио да га сви чују. Његово запрепашћење било је велико када му је Емилија Лавалет саопштила да је Антоан ту и да га чека.

Време је чинило своје

У уторак 23 новембра отворила су се тешка врата ћелије за осуђенике на смрт у Консјержерији. Неутешна, Емилија се бацила јецајући у загрљај свом мужу. Лавалет је тог јутра осуђен на смрт. Несрећница дуго није могла да проговори ни реч. Затим је испричала како ју је примио Луј XVIII у Тиљеријама и како се пред краљем бацила на колена. Све што јој је рекао било је:

— Госпође, примио сам вас само зато да вам дам доказа о својој особитој наклоности.

Затим су јој помогли да устане и извели је.

Емилија је обожавала свог племенитог, честитог и непоколебљиво исправног супруга. Била је, најлепша девојка у заводу госпође Кампан. Силом и по наређењу императора удата је за Антоана Лавалета, једног од Наполеонових војсковођа у италијанској војсци. А она је, само у срцу, силно волела императоровог брата, Жила Бонапарту.

Када су јој претставили будућег супруга она се скоро згадила: био је румен и луткаст, имао је ситне очи, стомак који је наговештавао гојазност и кратке ноге! Али његове прве речи упућене збуњеној девојци биле су пуне племенитости и људског поштења:

— Госпођице, све што имам то су мој мач и генералова благонаклоност. Одлазим за 15 дана у Египат. Отворите ми своје срце. Спреман сам да вас волим свом својом душом али знам да то још није довољно. Ако ова веза не одговара вашим жељама поверите ми се. Нећу вам бити на терету, удаљићу се и сачуваћу вашу тајну.

Она је оборила очи ка земљи и свом ружном веренику пружила киту цвећа. Требало је доста времена док га је заволела. Често је својој пријатељици Флавији писала како јој је тешко да се навикне на њега. Временом, она је открила све врлине свог мужа, његову исправност, непоколебљивост, поштење и племенитост осећања. Заборавила је на његове кратке ноге, нос који личи на зрно грашка и прасеће очи. Видела је само срце и честити дух и почела га је волети надасве. Антоан јој је одвраћао безграничном оданошћу.

Узалудно клечање

Та неизмерна љубав покренула је у њеном ситном али гордом бићу исконску снагу. Емилија је још једном, упркос свим препрекама, продрла у Тиљерије и за време божје службе, ничице пала пред запрепашћеног краља. Луј XVIII је устукнуо али му је она незадрживо прилазила изговарајући речи очаја: „Милост господару, милост!"

— Госпођо, — гласио је одговор, — учествујем у вашем превеликом болу али предамном стоје велики и неодложни задаци о које се не могу оглушити.

Узалуд је Емилија клечала и пред војвоткињом од Ангулема и пред краљицом. Неочекивано, уочи извршења казне, она се сасвим умирила. Када се последњи пут појавила пред Антоаном који се већ помирио са судбином очи су јој блистале од наде.

Саопштила му је свој план. Измолиће да је још једанпут у осам часова ујутру на дан

АНТОАН ЛАВАЛЕТ

стрељања пусте к њему. Оставиће их саме. Измењаће одела и он ће покривен њеним хаљинама изаћи из затвора. Пред вратима ће га чекати њена носиљка у којој ће бити однет њиховом пријатељу Бодуу. Он је већ спремио четворопрег који ће га превести у провинцију где ће сачекати згодан тренутак да заувек напусти Француску.

Племенито Антоаново срце није могло да дозволи овакву трампу живота и смрти. Страховао је да ће, када открију подвалу, кињити и мучити нежну Емилију. Можда је чак и убити. Одлучно је одбио њен предлог. Али и Емилија је била одлучна. Говорила му је како ће, ако он умре, пресвиснути од бола. Преклињала га је да промени одлуку.

Тако је извршено најуспешније бекство у историји. Пријатељ је бегунца склонио у самој згради Министарства спољних послова, где је становао и претседник владе војвода од Ришељеа. То је било свакако последње место где би некоме могло пасти на ум да га тражи.

У уговорено време, Емилија је ушла у ћелију осуђеника на смрт. Имала је на себи широку црвену хаљину. Тамничар Еберле донео је последњи обед. Овог пута Антоан је једва гутао залогаје. Прошао је цео час и време растанка се ближило. Кораци тамничара су одзвањали пред вратима.

Такмичар је заурлао

— Последњи је тренутак! — рече храбра Емилија.

Почело је муњевито пресвлачење. Емилија је велом на свом шеширу заклонила његово мушко лице. Опомињала га је да сагне главу када пролази поред вратара и да иде споро као жена смрвљена болом. Пошто ће тамничар ући одмах по његовом изласку, Антоан је саветовао Емилији да се сакрије иза паравана и да бучно помера намештај како му ништа не би изгледало сумњиво. Причекаће неко време мислећи да се пресвлачи. Тако ће бегунац добити неколико драгоцених минута који ће одлучити битку у његову корист.

Затим је прерушени Антоан повукао узицу од звонцета. Емилија се сакрила иза паравана. Чула је како су се отворила врата и како је он у пратњи њихове ћерке Жозефине и њене дружбенице госпође Дитоа напустио тамницу.

Речи тамничара су је следиле:

— Чудим се да данас тако рано одлазите, госпођо контесо!

Затим је поново завладала тишина. Замишљала је како Антоан пролази поред ложе на излазним вратима у којој увек седи четири до пет тамничара. Прошло је пола минута, па цео минут. Видела га је како силази последњих 12 степеника, удаљује се под испитивачким погледима жандарма, улази у носиљку. Погледала је на сат. Прошло је било већ три минута. Била је срећна. Игра је добијена.

Готово у истом тренутку ушао је тамничар и извинио се када је видео да је осуђеник иза паравана. Вратио се мало касније и позвао али одговора није било. Једним брзим покретом уклонио је параван и крикнуо од запрепашћења.

— Подвалили сте ми! — урлао је од беса.

— Чекајте, чекајте! — покушавала је да га задржи Емилија.

Последњом снагом тигрице која брани своју победу Емилија се бацила на стражара, зарила му нокте у месо и задржала га још неколико тренутака. Знала је да је сваки секунд драгоцен. Снажна људина се свом снагом отимала. Ослободио се Емилије тек пошто му је она покидала готово цело одело.

Увек се сећала ужасне ноћи

— Осуђеник је побегао! — урлали су стражари ходницима.

У том тренутку кочије са Лавалетом су већ пристизале пред раскошну кућу војводе од Ришељеа где ће Антоан бити смештен док га не пребаце у Белгију.

Мада је Париз претворен у ратни логор недељама Лавалета нису могли наћи. Када се афера стишала он је прешао границу. Вратио се у Француску шест година касније, кала је од Луја XVIII примио указ о помиловању.

Своју Емилију затекао је на крају нервног растројства. Није имала ни трунке мира. Жандарми и тамничари су је прогонили и дању и ноћу.

— Црни људи, црни људи! — викала је сваки час. Примите моју руку, видите како сам слаба, нећу моћи дуже да задржавам тамничаре!

Њен нежни дух био је опседнут манијом гоњења. Често је кришом бежала од куће у правцу Тиљерија где је покушавала да се пробије до краља и да моли милост за свога супруга.

Антоан је окружио Емилију негом и безграничном љубављу али она није никада оздравила. Умрла је 1830 године. Све до последњих дана доживљавала је са ужасом страшну ноћ 20 децембра 1815 године када је свог мужа спасла од вешала. Губитком разума платила је своје херојско дело и смрћу љубав која не зна се мере и границе.

ЕМИЛИЈА ЛАВАЛЕТ

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Ретка појава

Река Амазон убацује толику количину воде у Атлантски Океан приликом уливања да она мења састав морске воде чак до 160 километара унаоколо од места свога увора.

★

Докле се иде...

Туристичка управа на познатом острву Света Јелена, на коме је умро у британском заточеништву Наполеон, послужила се ове сезоне једним необичним „рекламним" средством. Наиме, по читавом острву које сем овог историског детаља нема баш ничег привлачног осванулe су једнога дана плакате са текстом: „На острву Елби Наполеон је провео само једно кратко време. Код нас, на острву Света Јелена остао је до своје смрти. Зашто се и ви не бисте угледали на њега?"

НЕМА ТО НИКАКВОГ ЗНАЧАЈА!

Алберт Ајнштајн, који је увек био занет својим мислима, срете свог пријатеља и рече му:

— Дођи вечерас код мене. Биће и професор Стимпсон.

— Па ја сам Стимпсон! — одговори збуњено професор.

— То ништа не мари, — одврати Ајнштајн, — само ви дођите.

★

ВРЕДАН НИЈЕ УВЕК И ПАМЕТАН

Даброви су вредни и стално нешто граде али понекад ураде и оно што не треба. Утврђено је да су они проузроковали једну велику несрећу у области Квибека. Тамо је дошло до исклизнућа једне композиције зато што су даброви подрили стубове железничког моста. Овим је скренута пажња људима, који врше преглед пруга и мостова, да поведу рачуна и о томе шта се збива испод њих — у земљи.

★

„НЕМА ОПАСНОСТИ"

На тридесет осмом „Конгресу хигијене" који је одржан ових дана у Паризу многи научници светског гласа истакли су у својим елаборатима да „човечанству не прети опасност од глади због сталног и све већег пораста броја становника на земљиној кугли". Напротив, истичу они, будућност је у том погледу обезбеђена. Све више се усавршава агрикултура без земље, помоћу вештачке светлости или помоћу микроорганизама.

Заставе у част новорођенчета

У малом фабричком насељу Мансбо, у Шведској, средином прошлог месеца није било куће без истакнуте заставе и цвећа у прозорима. Ово је био одраз радости што се после пуних тринаест година у насељу родила — девојчица. Јер, за читаво протекло време у овом месту рађали су се само мушкарци. Овај заиста необичан феномен свестрано су испитивали шведски медицински капацитети, али без резултата. Најзад је ланац прекинула мала Лена, чији је долазак на свет обрадовао не само њене родитеље него и читаво село.

Заборавили

У лондонским возилима, аутобусима и подземној железници током прошле године путници су заборавили: 82.000 пари рукавица, 31.000 непарних рукавица, 15.000 наочара, 23.700 књига, 13.000 кључева, једну вештачку ногу, пар штака, једну сабљу и опрему „жабе-човека".

Да се јадан за зелен бор ухвати

Француз Панцироли запао је у неприлику. Пошто се у последње време јако угојио, изгубио је своје место у једном кошаркашком тиму Париза. Али ако се Панцироли, као што тренер захтева, подвргне кури мршављења биће искључен из француске боб-четворке. „За мене нема спаса — јада се Панцироли — ако ми даду корпу изгубићу боб, а ако се прихватим боба добићу „корпу".

За умирење

У одељењу за рекламације једне велике њујоршке робне куће постављена је велика кутија са пилулама за умирење. На њој пише: „Драга муштеријо, молимо вас узмите једну од ових пилула, пре него што поднесете жалбу. Много ћемо се боље споразумети, а ви ћете уштедети драгоцено време! Хвала".

ЦВЕЋЕ
У ВАШОЈ СОБИ

Прошле године холандски хемичари су пронашли хранљиву течност за негу цвећа, чија се формула држи у великој тајности. Као што је познато, Холандија је земља лала, продаје их у многе европске и ваневропске земље тако да од те трговине добија прилично девиза. Ако се ова хранљива течност пусти у продају, цвеће у вазама не-

ће више бити кратког века и тада, питају се холандски цвећари, шта ће бити од њихове трговине.

Захваљујући овом проналаску, двадесет врста цвећа, међу којима и бегонија, моћи ће да се ставе са кореном у акваријуме са обичном, чесменом водом и да се подижу без имало земље. Ако се вода мења једанпут месечно и ако се њој додаду пастиле које садрже састојке потребне за живот биљке, цвеће постаје „вечито”. Али, пошто се хемиски састав пастила још држи у тајности, у овом чланку желимо да изнесемо како да поступате са својим собним цвећем да би се, ако не вечито, оно бар што дуже одржало у животу.

У чему се састоје сталне потребе собног цвећа?

У светлости. Водите рачуна да вам саксија или ваза никад не стоје у сенци, већ да су распоређене како би по цео дан на њих падало макар мало природне светлости. Сваког дана окрените саксије за четвртину круга да би се свом цвећу и лишћу обезбедила подједнака јачина осветљавања.

Да ли парно грејање шкоди цвећу?

Ни најмање. Само она топлота која долази са непосредног извора загревања — електричног или гасног ужареног грејача — може да буде штетна по собну вегетацију. Најштетнија од свих је блиска метална пећ.

Кад се цвеће полива?

Кад је биљка жедна, одговарају ботаничари. А кад је жедна, треба научити посматрањем и неговањем цвећа. Али, постоји велика разлика у потреби за водом. Биљка се не сме „кљукати” течношћу, већ увек мора да се води рачуна о начину снабдевања и о мери. Неке биљке се поливају, друге прскају, треће се стављају у кофу заједно са саксијом. Погрешно је остављати саксију у кофи дуже но што је потребно, јер се на тај начин земља сувише натопи водом, није више порозна и нема потребну количину кисеоника. Људи се често чуде зашто им је биљка угинула а не знају да су је сами угушили, јер су јој великом количином воде онемогућили дисање. Није свеједно да ли се вода сипа у саксију из бокала, или се полива малом кантом на чијој лули постоји рупичаста печурка. Затим, ако чесмена вода има много креча, она може да доведе до закречавања нежних путева биљке којима се врши снабдевање хранљивим састојцима. Најзад, ако у ваздуху има доста прашине, пожељно је да се широко лишће извесних биљака једанпут дневно пажљиво обрише влажним сунђером или крпицом. Цвеће, као и мала деца, немају исту отпорност. Ко жели да их има и да у њима ужива, треба око њих да уложи доста труда, али пре свега да их упозна.

Постоје ли биљке које могу да цветају у кући усред зиме?

Да, и за то није потребно да се имају топле леје. Један такав весник пролећа може да вас обрадује и у вашој соби. Треба измерити две трећине обичне земље и једну трећину нађубрене црнице. Пре но што се посеје семе, земља се залије врелом водом, а после сејања саксија се поклопи стакленом плочицом. Ако је у питању јагорчевина, кад избију младице не треба заливати стабљику већ само прскати лишће. Затим, температура треба да буде сасвим умерена. После извесног времена указаће се нежне крунице цвета и ви ћете имати у својој соби пролеће чак иако је напољу температура минус 20 степени.

Како да нам убрано цвеће што дуже траје?

Пре свега, кад носимо такво цвеће кући не смемо га завити у папир који упија влагу. Такав омот ће да му упити сву природну влагу и лишиће га лепог сјаја. Пожељно је да се дршке косо пресеку маказама и тек тада се ставе у воду. Ако су у питању снажне хризантеме, основицу дебеле стабљике треба мало расцепити. Пре но што зевалицу ставимо у вазу, треба њену стабљику да замочимо у топлу воду, али не дуже од једног минута. Ако су у питању руже, треба одмах спустити у воду један аспирин који ће да им одржи свежину две па и три недеље.

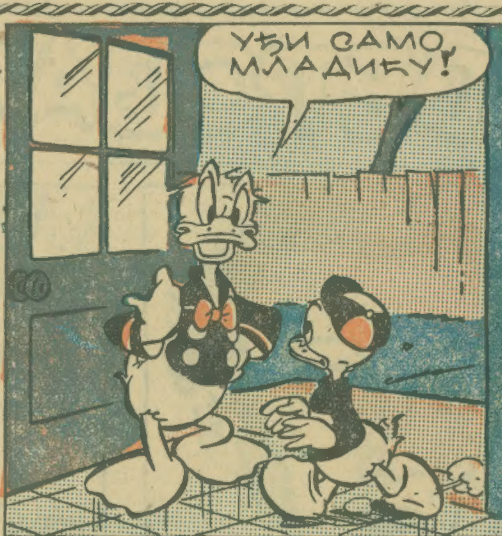
Може ли се цвеће сачувати без воде?

Постоји цвеће које може да краси наш стан иако је суво. Знамо какав покор оставља на поду новогодишња јелка ако се на време не изнесе из собе, али све биљке кад се сасуше нису као сува јелка. Ако, например, маргарету потопимо у алкохол и оставимо је да се у прозору осуши, служиће нам после као украс у вази без воде. Ако хоћемо да сачувамо цео букет, попрскаћемо га прво водом. Затим се припреми сандуче са песком па се он испрска врелом водом помешаном са мало амонијаковог сулфата. Пошто песак упија воду, у њега се забоду стабљике цвећа и све се покрије стакленим звоном или каквим стакленим судом и тако остави неколико сати.

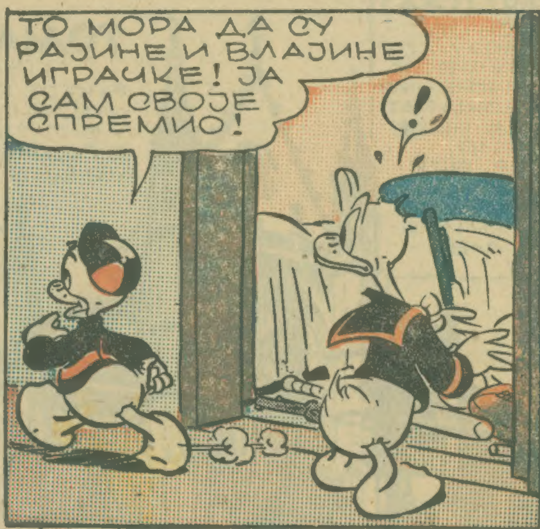
Најдуже ће се свакако сачувати цвеће, ако се начини мулаж. Прво се набави сасвим фини, потпуно сув и што је могућно бељи песак. Потом се помеша са стеаринском киселином (помоћу које се праве свеће), и то на два килограма песка два до три грама ове киселине. Пошто се песак добро измеси прстима, у њега се стави цвеће али тако да га потпуно покрије. Такву „цветну мумију” треба оставити тамо где је температура стално топла. После извесног времена, кад се цвеће извади, песак ће спасти ако се гранчице стресу а цветови остају потпуно свежи.

Тако, док Холанђани љубоморно чувају своју тајну о „вечито” свежем цвећу, ми можемо у нашем стану да имамо дуготрајно цвеће и да нам собе буду лепе и испуњене свежином.

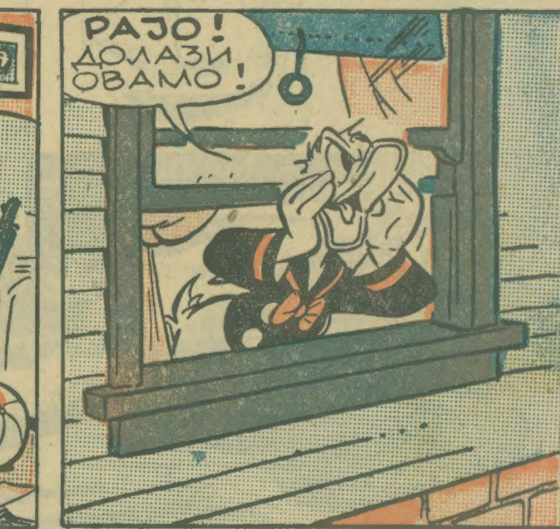

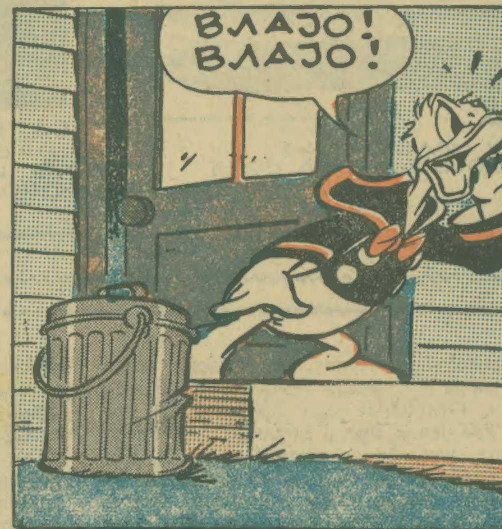

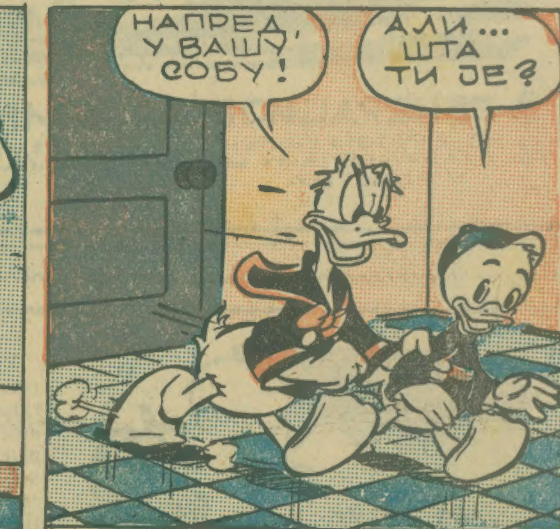

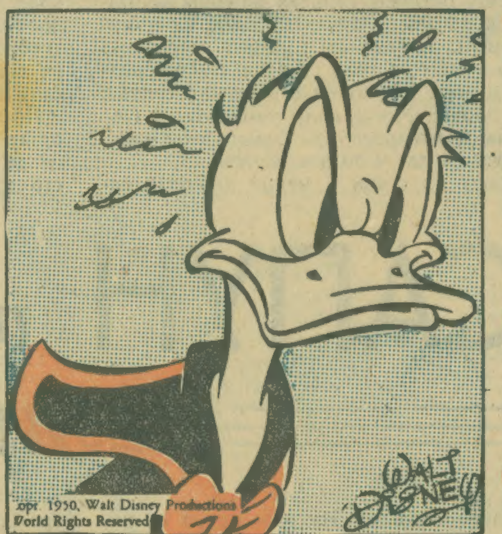

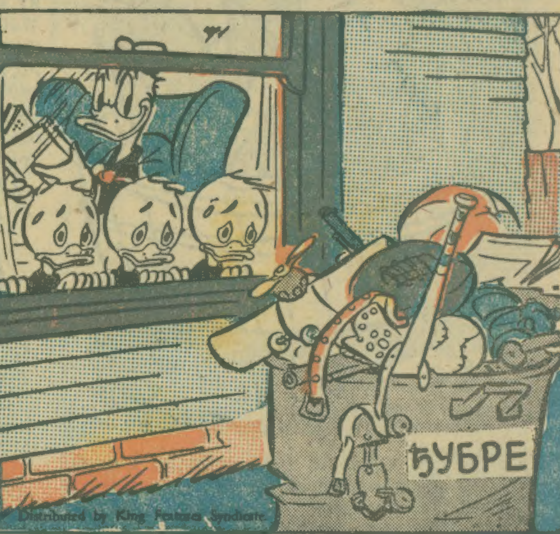

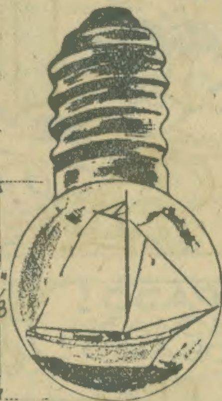
Деца задовољна, а родитељи...

Из недавно објављеног школског календара за Европу види се да ђаци у Италији имају највише слободног времена. Од 365 дана протекле године аустриска и швајцарска деца провела су 240 дана у школским клупама, немачка 235, француска 211. Мали Италијани ишли су у школу само 177 дана. Осим регуларних распуста увек имају и неке мање због епидемија или непредвиђених случајева. Деца су, углавном, задовољна али родитељи нимало: прво, што су деца често код куће, друго што за кратко време морају после да савладају много обимније градиво него деца других земаља у Европи — јер програм остаје исти.

Ripley's **ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!**

ПЕТЛА СА 4 НОГЕ
ИМА ХЕНРИ БЛАМЕР ИЗ ЕЈПЛАТОНА (САД)

МОДЕЛ ЈЕДРЕЊАКА
У СИЈАЛИЦИ НАЧИНИО ЈЕ ТОМ ИВЕРСЕН ИЗ СКАЈВА (ДАНСКА)

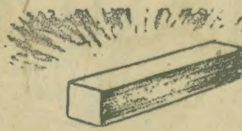

НАТАЛИЈА ДУРОВА
(1783 - 1866)
ИАКО УДАТА И МАЈКА НЕКОЛИКО ДЕЦЕ СЛУЖИЛА ЈЕ У РУСКОЈ КОЊИЦИ У ЧИНУ КАПЕТАНА

3 ГЕНЕРАЦИЈЕ ДЕЛФИНА
ЖИВЕ У ИСТОМ БАЗЕНУ У МЕРИНЛЕНДУ (ФЛОРИДА) НАЈМЛАЂА ОД ЊИХ И ЊЕНА МАЈКА ДОШЛЕ СУ НА СВЕТ У РОПСТВУ

КОСА У ДРВЕТУ У ВАТЕРЛОУ (САД)
ШОН ШОНСОН ОБЕСИО ЈЕ СВОЈУ КОСУ У РАЧВУ ОВОГ ДРВЕТА И КРЕНУО У ГРАЂАНСКИ РАТ ИЗ КОГА СЕ НИЈЕ ВРАТИО
СТАБЛО ЈЕ, ВРЕМЕНОМ, ОБУХВАТИЛО ЦЕЛУ КОСУ СЕМ 15 САНТИМЕТАРА СЕЧИВА

ПЛАТИНА
ЈЕ СВЕГА 3 ПУТА СКУПЉА ОД ЗЛАТА ИАКО ЈЕ 100 ПУТА РЕЂА

ТОМАС ТРЕВОР
(1586 - 1656)
БИО ЈЕ ПРИМЉЕН НА НАЈЧУВЕНИЈИ ПРАВНИ КОЛЕЏ У ЕНГЛЕСКОЈ КАД ЈЕ ИМАО **6 ГОДИНА**. У 17-ОЈ ГОДИНИ ВЕЋ ЈЕ БИО ЧУВЕН АДВОКАТ

САГРАЂЕНА ОД РИБА
ЦРКВУ СВ ЕЛОА У ДЕНКЕРКУ (ФРАНЦУСКА) ПОДИГЛИ СУ РИВАРИ ТИМЕ ШТО СУ СВАКОГ ДАНА ПРИЛАГАЛИ ЗАРАДУ ОД ПРОДАЈЕ УЛОВА ИЗ ПРВЕ МРЕЖЕ

САПУН прастара хемикалија

У данашње доба, препуно нових и чудесних изума: вештачких сателита, космичких ракета, трансплантације ткива и сличног, још су у употреби многе ствари које сежу својим пореклом у далеку прошлост. Једна од њих је

и сапун, толико коришћен у свакодневном животу. Уствари он је једна од најстаријих хемикалија, позната више од 4.000 година.

У данашњем Ираку, у области делте река Тигра и Еуфрата земљиште је богато глином. Отприлике око 2.500 година пре наше ере један писар начинио је глинену плочицу, како је то онда било уобичајено, и изгребао на њој на сумеранском језику опис израде сукна и његовог прања. Притом је поменуо реч сапун. Ова мала на сунцу осушена глинена плочица је најстарији писани документ у коме се помиње сапун. Нађена је у једној варошици Месопотамије, а сада се чува у Цариградском музеју. Рецепт за справљање сапуна, према плочици, јесте овај: узме се ква (један ква је одговарао приближно једном литру) уља и пет и по ква поташе.

Поташу су стари Сумерци добијали сагоревањем биљака. На овај начин се није добијала чиста поташа, већ мешана са другим материјама, али је зато узимана већа количина за справљање сапуна него данас. Иначе, она је карбонат и у деловању је слична соди. Име је добила од речи лонац — пот, јер се биљни пепео лужио у лонцима напуњеним водом, при чему се ослобађао карбонат. Нерастопљиви делови пепела су одвајани, а вода је испаравала. Хемиска ознака за ову тако важну материју за прављење сапуна је калијум карбонат. На овај начин он је добијан све до пре једног века и у Европи и на Оријенту.

Једна глинена плочица из 7 века пре наше ере садржи упуте, написане чак поетски, које све биљке могу да служе за прање. Оне су садржавале алкалне материје и биле су погодне за добијање поташе. У Вавилону су за добијање перађих средстава употребљаване: тамариска борова шишарка и друго. Онда није било једноставно, као данас, одржавање чистоће тела, јер у својој оди песник уздише и пита се да ли све ово може да га опере и спасе нечистоће.

У Ш веку пре наше ере владао је Гудеа најзначајнији сумерански краљ. На једној цилиндричној плочици из његовог времена налази се такође један рецепт за справљање сапуна: „да би се што водом опрало и очистило меша се чисто уље са поташом".

Медицински сапуни су такође стари неколико векова. Најстарија позната медицинска литература из 2.200 година пре наше ере. даје следећи рецепт: помеша се и кува уље од цимета, пиво, вријућа вода и друго. После умивања човек се истрља уљем од дрвета. Један други рецепт за медицински сапун са исте глинене плочице, гласи: „смрека у праху, кожа водене змије, корен мирте, поташа, срж смреке такође у праху и вода. Смеса треба да се прокува, затим процеди и кап по кап употребљава". Ово је први познати рецепт за справљање парфимисаног медицинског сапуна.

Постоје такође подаци о одржавању чистоће и код других старих народа. Зна се да су се Римљани и Грци радо и често купали. Како нису познавали сапун, трљали су се у хладној или у топлој води миришљавим лишћем. За прање рубља употребљавали су иловачу, рапаво камење и неку биљку чији корен и гранчице стварају у води пену.

У Египту се знало још одавно за добијање соли из пепела морских биљака које су употребљаване за бељење рубља. Феничански трговци су доносили Галима рецепте, из којих су се код њих правила средства за улепшавање. Већ је Плиније са одушевљењем говорио о прању косе код Гала — мешавином добијеном од пепела и лоја.

У време Карла Великог постојала је у Марсељу фабрика сапуна прављеног мешањем пепела са маслиновим уљем. Овај производ, према изјавама савременика, није баш племенито мирисао и због тога му је додаван неки јак миришљави састојак: сок од лимуна или ружина есенција.

Кроз читав Средњи век прављена су средства за прање на бази пепела. За негу тела коришћена је доста паста од пепела и масних додатака.

Тек у 16 веку донети су први парфимисани сапуни из Италије. Ова новина, на почетку коришћена само на дворовима и у замковима, није уливала велико поверење. Тако се износи да је принцеза Катарина Медичи својим противницима радо поклањала сапуне које је правио њен дворски справљач отрова Рене.

За време владе Луја XV неки Пјер Ригат је добио монопол на 20 година за прављење сапуна. Потреба за негом тела се повећавала па је и сапун постојао све неопходнији. Међутим, тек упоредо са техничким развојем хемије настала је могућност веће производње сапуна и то овог какав данас употребљавамо.

УВЕК НЕМИРНИ ЕРОЛ ФЛИН

Приликом недавне побуне на Куби, наше новине су, поред осталих, пренеле и једну вест да се на страни побуњеника Фидела Кастра против бившег претседника и диктатора Батисте борио и Ерол Флин. По повратку у Америку, познати филмски глумац је изјавио да је „победа побуњеника победа целог кубанског народа".

Уствари, позвавши око 20 новинара у свој дом на приватну конференцију за штампу, он је присутнима одржао читав мали говор.

Имао сам част да пуна два месеца будем у војној служби Фидела Кастра, — изјавио је новинарима Ерол Флин. Давнашње је моје поштовање према Фиделу Кастру, који је поштен човек и радујем се што сам имао прилике да своју привrженост докажем у борбама за ослобођење Кубе. Извињавам се што вас дочекујем седећи, али рана — због које сам веома поносан — задобијена у току напада за освајање рафинерије шећера не дозвољава ми да устанем..."

Речи глумца изазвале су изненађење код присутних. Не само зато што их је изговорио један педесетогодишњак — добровољац, већ и зато што до тог тренутка нико ништа није знао о последњој пустоловини јунака толиких авантуристичких филмова. Најзад, после много победа и лажних крвавих завоја, незаборавни Робин Худ био је на бојном пољу истински рањен.

Буран живот још од детињства

Отац Ерола Флина био је научник, професор и ректор универзитета у Белфасту, у Аустралији. Мати му је била лепотица и њен физички изглед наследио је мали Ерол, који је рођен у Тасманији, у Аустралији. Као сасвим мали прошао је с родитељима готово целу Европу. Школовао се у чувеном Лицеју Луја Великог у Паризу и у Колеџу св. Павла у Лондону.

Какав је био ђак? Богме, доста лош. Али је био веома

ЉУБИМАЦ ДЕЦЕ. ФЛИН СЕ УВЕК ПРИЈАТНО ОСЕЋА У ЊИХОВОМ ДРУШТВУ

ведар као човек и одличан спортиста. У петнаестој години сав је био обузет жељом за пустоловинама због којих је родитељима задавао претерано брига. У то време његову пажњу привлаче две вештине: бокс и пливање. У седамнаестој години Аустралија га шаље на Олимписке игре у Амстердам да званично претставља државу у боксу, али отац устаје против тога. Зар син угледног научника није у стању да изабере бољи животни пут? Ерол се покорио његовој одлуци, но убрзо долази у сукоб с оцем, напушта кућу и запошљава се у једној творници лимунаде у Сиднеју.

После краћег времена мења службу: постаје помоћни кувар на једном броду. Али, пре но што се отиснуо на дебело море, отац га позива да се врати. Овај оклева, размишља и у последњем тренутку долази кући. Тек што је ступио ногом на чврсто тле, он има нове планове. Чуо је да се спрема једна експедиција против „главосеча" у унутрашњости Аустралије и, баш тад је навршио 19 година, доноси одлуку да такву прилику никако не пропусти. Једног дана обрео се у аустралиској прашуми с пушком у руци. Шта је све тамо радио није познато, али је експедицију напустио са првим пушчаним ожиљком на телу.

У служби набављача на једној плантажи какаоа прилично му је било досадно па је почео да пише репортаже за један лист у Сиднеју, који му је понудио стално запослење.

Али, за будућег Робин Худа и Дон Хуана нису биле привлачне ни плантажа ни сиднејске новине. Од уштеђевине је купио омањи бродић и са једним пријатељем отишао у лов на сунђере и корале. На почетку је све ишло добро. Али кад је настала бура, брод се разбио о стене, пријатељ утопио а Ерол Флин се нашао на пустом острву као Робинзон Крусо.

Нове пустоловине

Пошто је спасен, Ерол ступа у једну фабрику где пере боце. Ту чује да се неки људи припремају у потеру за златом у Новој Гвинеји. Наједном је закључио да је као створен баш за копача злата. Но, до Нове Гвинеје је требало стићи а он је био без пара. Зато ступа на један брод као келнер. Када се искрцао на обећану земљу наједном је разочаран! Ту дознаје да се злато не открива баш тако лако. Прво, требало је доста платити за концесију и потом купити веома скуп алат. Да би уштедео новац, ступа у разне службе: детектив је, пољопривредник, мануелни радник... Пошто се мало опробао и у кријумчарењу, успе да купи и концесију. Одлази, копа, мучи се и — налази неколико килограма злата које одмах уновчава, а новац троши немилице.

Ипак, ништа не заслужује његову љубав толико колико море. Ерол продаје концесију за 10.000 долара, купује један једрењак и у току неколико наредних година постаје прави морски вук. Са тих путовања настала је његова прва књига „Блистави крајеви".

Рђав филм са фотогеничним водичем

У току својих крстарења по мору, Флин се упознао са немачким истраживачем, доктором Херманом Ербером, који је путовао на Нову Гвинеју ради снимања филма о тамошњим примитивним племенима. Ерол се погодио са Ербером да га води по најзабаченијим крајевима земље и да статира у његовом документарном филму. Кад је филм био готов, доктор га је приказао продуцентима но они су незадовољно вртели главом.

— Све је то сувише озбиљно, — рекао је један од њих. — Али, који је оно дугоња што се с времена на време појављује крај вас?

— Наш водич, — одговорио је Ербер. — Красан млад човек, али авантуриста. Већ смо га исплатили. Отишао је.

— Можете ли да га пронађете? — упитао је продуцент.

Тако је 1934 године „пронађен" Ерол Флин кад му је било 25 година. Потом је потписао уговор за свој први уметнички филм „У трагу за Баунти".

Уствари, филм је био испод сваке критике и нимало није открио Ерола Флина. Али је зато Еролу Флину откривен филм као прворазредно поприште пустоловина за којима је увек чезнуо.

Флин продаје све што има, купује карту за Енглеску и куца на врата лондонских студија. Прво постаје статиста, али га убрзо запажа један „проналазач талената", шаље комадић његовог филма у Холивуд и оданде добија кратки и пресудни телеграфски одговор: „Пошаљи га".

Са пасошем у руци, Ерол ступа на пароброд „Ил де Франс" и искрцава се на америчко тле, али као супруг таде чувене глумице Лили Дамите, која се налазила на истом броду. Његов први филм у Америци, „Капетан Блад" претставља и његов велики успех.

Звезда број 1

Није протекла ни година дана а Ерол Флин је постао звезда број један америчког филма. У току наредних десет година он ће заузимати прво место у срцима готово све деце света. У свим својим филмовима он ће односити тријумфалне победе на врховима својих мачева или на песницама мишићавих руку. Био је херој и симбол врлине многих јунака кроз векове људске историје. Нико му се и ништа никад није могло да супротстави. Али, откако је дошао у Холивуд, настао је још један велики преокрет. Уместо да и даље буде јунак великих авантура, он само игра овакве јунаке.

Ипак, тај чудни вук није променио ћуд, већ ју је само усмерио у другом правцу. Велике суме новца које добија од филмова обесно троши и лудује. На свом имању, на једном острву близу Јамајке, прирeђује гозбе — трошећи читава богатства. У Новом Орлеану купује такси само да би као шофер могао да гледа главе путника који у кола улазе не знајући ко је за воланом. У Паризу, возећи се у белом кадилаку, преко микрофона виче и вређа све оближње возаче који јуре упоредо с њим, итд. и тсл. Једном речи, захваљујући необузданости и новцу, он чини многе ствари због којих га људи осуђују.

Колико је приватни живот Ерола Флина био буран може се видети и по томе што га не одобравају ни амерички грађани који су се, иначе, одавно навикли на необуздане подвиге филмских старова. Данас појединци иду толико далеко да му не верују да је уопште учествовао у борбама на Куби и чекају да Фидел Кастро оповргне његове изјаве. Али било да је оваква сумња оправдана или не, чињеница је да се Флинове пустоловине ближе крају. На филму их више неће имати, јер је за њих остарио. Што се тиче приватног живота, такође више није млад.

Сам Ерол Флин је рекао о себи:

— Кад више не будем низашта, узећу „Таку" (име његове јахте) и поћи ћу на пут око света да видим и места која још нисам упознао.

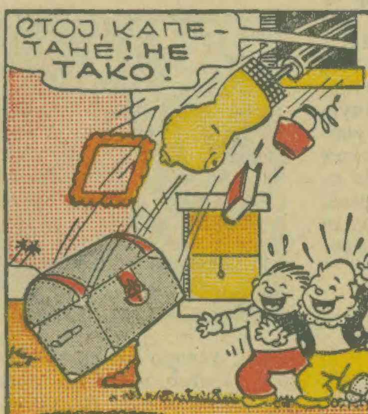

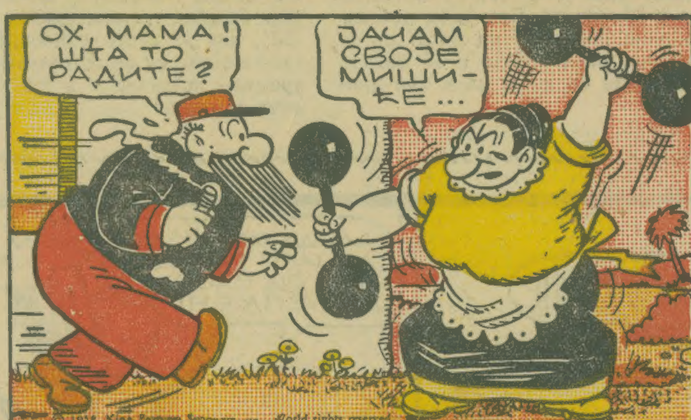

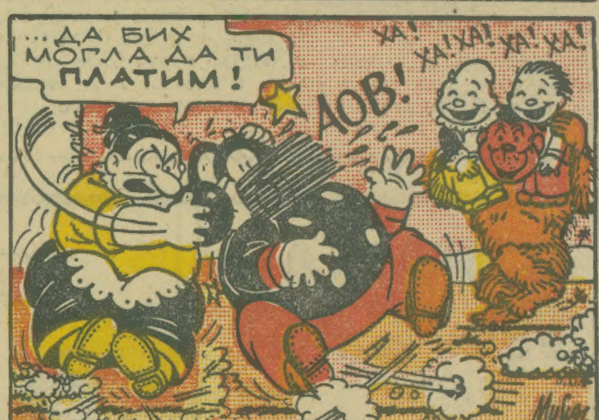

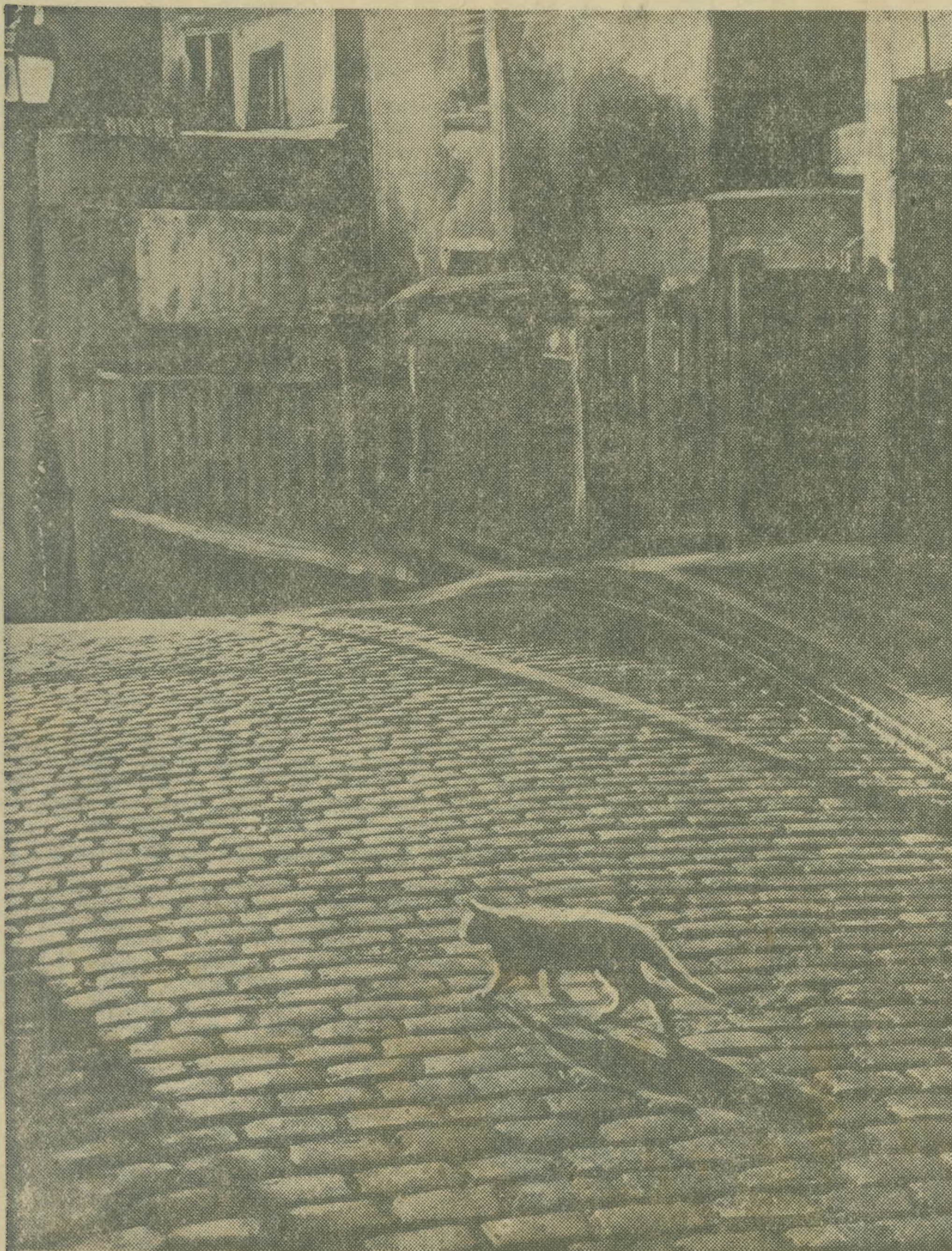

МАЧКА — БОЖАНСТВО

ЈЕДАН КУТАК ПАРИЗА НОЋУ ПРИВУКАО ЈЕ ПАЖЊУ ФОТОРЕПОРТЕРА

За старе Египћане мачка је претстављала отелотворење највишег божанства у природи. Бог музике и богиња љубави били су претстављени људским ликовима на чијим је главама стајала мачка. У Мемфису су се највећим лепотицама сматрале оне жене које су имале најмачкастији лик. Сваки египатски храм је био заштитник друге врсте мачака. Стотине ових умиљатих, добро ухрањених животиња, шетале су се слободно по светилиштима и пространим дворанама. Египћани су ковали медаље са ликовима ових идола и стављали их око врата деци.

Херодот вели да је смрт мачке претстављала највећу жалост за сваки египатски дом. У знак туге сви укућани су бријали обрве а леш мачке је балсамован, пуњен ароматичним мирисима и стављан у дрвене или бронзане ковчеге начињене по лику и облику мачке са уметнутим очима од емајла и златним плочама. Права погребна поворка пратила је ковчег, поред високих црквених и државних достојанственика, до нарочитог мачећег гробља. Око 1890 године нађена је недалеко од Бени Хасана велика подземна гробница-хипогеја позната под именом „Дијанина пећина" у којој је откривено 180.000 изванредно очуваних мумија мачака.

Ако би неко макар и случајно убио мачку доживљавао је за неколико тренутака смрт линчовањем разгневљене гомиле. Египћани су толико страховали да не учине мачкама што на жао да је приликом напада на град Пелузу испред војске персиског краља Камбиза ишла поворка мачака а сваки војник и официр држао је испред себе уместо штита мачку. Из страха да не повреде обожаване животиње Египћани су се предали без борбе.

Египатске мачке су спавале на свечано украшеним креветима а приликом свечаности су заузимале почасна места.

Али, мачке су играле велику улогу и у животу других народа. Хомер говори о њима са највећим поштовањем а у Коринту се налази кип мачке у величини лава. За германска племена мачка је била симбол слободе. У Средњем веку је црна мачка претстављала ђавола и заштитника врачара док је за Скандинавца она извор љубави. У Енглеској је 1887 године основан први клуб мачака и данас их има 14. У вестминстерском кварту у Лондону постоји ресторан са столовима за којима седе и једу мачке са нарочитим медаљама око врата.

ЛАЖНИ ТАЈРОН ПАУЕР СНИМА ЖИВОТ ПРАВОГ ПАУЕРА

У филмским круговима у Напуљу ових дана се проноси: „Тајрон Пауер није мртав! Он је жив и станује у овом италијанском граду у Римској улица број 106".

Нажалост, жив је само двојник великог филмског глумца, а то је један симпатични зубар-хирург, Наполитанац: Антонио Мора Греко.

Њега је пре кратког времена сусрео на улици у Напуљу један од познатих филмских продуцената и одмах му понудио да игра Тајрона Пауера у филму који ће носити назив „Живот Тајронов". Мада се у почетку нећкао зубар је најзад пристао, тим пре што је дознао да ће му партнер у филму бити Јул Бринер, његов омиљени филмски стар.

Италијански листови пишу да је напуљском зубару понуђена таква сума за улогу Пауера да неће морати више уопште да се бави зубарском праксом. Међутим Греко је сада изјавио да ипак намерава, пошто буде завршио филм, да се врати и свом имену и своме позиву.

ДА ЈЕ ЗНАО...

Могло се очекивати да ће се и у новом „спорту" хула-хоп убрзо јавити рекордери. Право на титулу светског првака полаже Американац Џорџ Далес који је у Чикагу постигао 67.000 обртаја за осам часова и 24 минута. Кад је за ово сазнао, Француз Клод Гаше био је ван себе од беса: он је обртао обруч 66.892 пута, читавих осам часова и 36 минута — и престао. А да је знао... можда би њему сада био признат светски рекорд.

125-ТИ РОЂЕНДАН

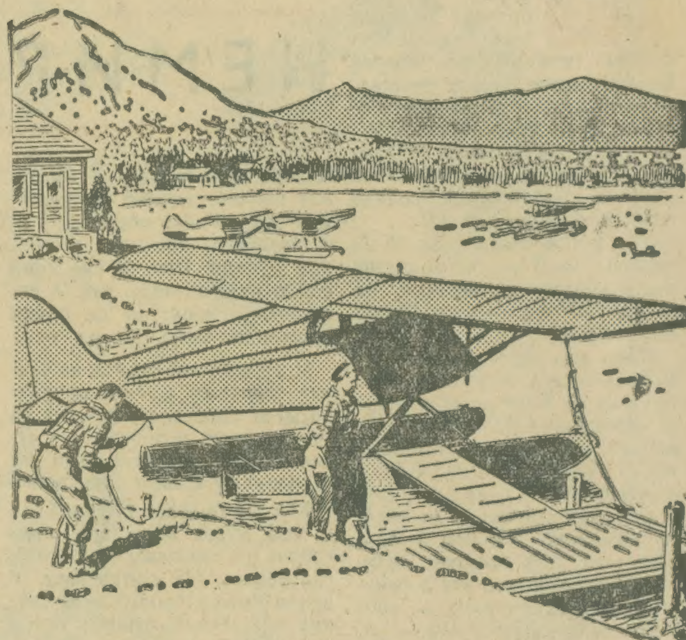
Крајем 18 и почетком 19 века у радњама се појавила једна новина: некакви дугачки танки прутићи, готово шибе, с масивним главицама. Ако би се један такав штапић за тренутак замочио у теглу у којој се налазила нека специјална течност, бела главица би набубрела и кроз тренутак се упалила ширећи око себе јак и непријатан задах. „Чудо" је било уствари једноставно: у тегли се налазила сумпорна киселина, а врх штапића био је премазан раствором калијум-хлората. При њиховом додиру долазило је до хемиске реакције — појаве пламена.

То су биле прве шибице, још несавршене и прилично опасне.

Али, ускоро су се појавиле нове, знатно мање од првих, које су се палиле трењем.

Годином рођења шибица које се пале трењем сматра се 1833, док је место непознато; заправо оне су се готово истовремено појавиле у више разних земаља.

Кад је терен такав...

На Аљасци терен није као у другим деловима света, па не могу да се употребе као превозна средства коњи и аутомобили. Због тога није никакво чудо што је авион постао нека врста „породичног аутомобила". Авиони преносе све, почевши од трактора па до делова монтажних кућа; лекари одлазе да посете болесника авионом, жене иду авионом да набављају намирнице, а рибари и ловци пребацују се авионом на места својих ловишта.

МАЈМУНИ У ПОВОРЦИ

Неколико стотина мајмуна из разних зоолошких вртова у Њујорку прошли су улицама у поворци, носећи транспаренте са захтевима за повећање плата њихових чувара, који су слабо награђени а неуморно раде од раног јутра до мрака. Ово је учинило такав утисак на јавност да је одмах издато наређење да се плате особља повисе.

ЗЛАТО У УСТИМА

Сваког дана са храном уносимо у организам мале количине злата. Тако, например, сваки килограм ражаног хлеба садржи један читав милиграм овог толико цењеног метала. Итсу толику количину злата садржи и лешник, док га у овсеним пахуљицама има мање — ни десети део милиграма у четврт килограма. Морска вода такође садржи злата: 50 милиграма у једној тони. Али, онај који би покушао да из јечма, ражи, лешника или мора добије злато, узалуд би се мучио, јер злато је у њима хемиски везано.

ЧОВЕК КОЈИ СЕ ОЖЕНИО МЕСЕЦОМ

Римски император Калигула је 40 година пре наше ере, ради забаве, једном приликом организовао свечану свадбу у којој је он сам био младожења, Месец млада, а његов најмилији коњ девер.

СТРАШАН ПОСАО

WALT DISNEY

JAOO !!

ХАЈДЕМО БРЗО! САД ИЛИ НИКАД! ШИН ЈЕ САСВИМ ЗАСЛЕПЉЕН!

НЕ МОГУ ДА ОТКАЧИМ МУТКА! НИ КАД НЕЋЕМО ИЗАЋИ!

ПУСТИ ДА ЈА ПОКУШАМ!

ПАТЊЕ И СТРАДАЊА наших старих ђака

У једном писму које је Милорад Јовичић, ђак трећег разреда београдске гимназије, упутио „Управитељству вароши београдске" маја 1843 године — забележене су и ове очајничке речи: „...И ја их служим, а они ме бију те бију. Унајмио сам се да им помажем у кући и да им безобразну децу васпитавам. Јест да сам дошао из Србије (тј. са села), али ми ни са живинчетом не поступамо тако као они са мном. Те бију и бију и више сам модар по телу него што је ова хаљина на мени од чоје плаветне што ми је отац купи кад дођосмо у Београд..."

„Бесан на газду, режи кад га овај саветује..."

Данас то име: Милорад Јовичић — за нас не значи ништа. А ипак, много година после ове своје жалбе Управи београдске вароши, он је постао државни саветник, један од највиших службеника у некадашњој кнежевини Србији.

Шта је било са његовом жалбом? То нас овде нарочито интересује. Управа вароши упутила је свога „позорника" у кућу где је Милорад становао. Ту се, између „позорника" и газде, развио следећи разговор.

— Дођох у име господина управитеља. Кажу, ваш ђак је стока и бијете га као сваку стоку преко мере. Је л' тачно?

— Та бијемо се! — одговара газда. — Очева душа а моје тело. Тако и уговорисмо. А и бијење је за душу, и кад овај исти Милорад постане човек да ме у руку љуби што сам га био.

— Е тако, тако! — одговорио је позорник и попио чокањче ракије. Његов „реферат" забележен је у једном акту Управитељства до данас сачуваном као „архивски предмет", под овим заглављем: „Милорад Јовичић, ђак овдашње гимназије, бесан на газду, режи кад га овај саветује- а једе као вепар и свима је на штету као један јазавац, и прочаје (итд.)." Потом је Управитељство донеле решење да се мали Милорад Јовичић због „лажне тужбе" притвори на три дана, и остане „о води и хлебу" како би после умео да „почитује" своје добротворе.

Међутим, десетак дана после ове пресуде, избио је један од првих ђачких штрајкова у Београду. И ђаци Лицеја, тада највише школе у Србији, и ђаци једине београдске гимназије напустили су предавања. Разлог је био не само рђав поступак наставника него и уопште однос према ђацима у Београду. Из једног извештаје се види да ђаци лицеја и гимназије нису заборавили ни шегрте по многобројним београдским занатским и трговачким радњама, та „најнижа бића" — „мале робове" и да су устали у одбрану и њихових „човеческих права".

Газдино тело, душа родитељева

Овај ђачки „штрајк" завршио се после неколико дана тиме што је ђацима Лицеја и гимназије обећано да ће се према њима поступати као према „учећим се људима". Управитељство вароши ће нарочито пазити како се са њима поступа у кућама где станују. Што се тиче шегрта, остало је по старом: душа родитељева, а тело газдино. Али и „учећи се људи" ускоро су поново делили исту судбину. И то нарочито они који су били родом са села, далеко од својих родитељских домова. У Београду они су били остављени на милост и немилост газдама који су се бринули да од „опанка направе папучу", како се то у оно време говорило.

Са села су углавном долазила сиромашна деца. Њихови родитељи су уговарали са газдама и станодавцима годишњи најам за издржавање а он је био најчешће сасвим скроман. Зато је ђак био обавезан да служи свог „доброчинитеља", и да му буде у кући уместо слуге: да ради све домаће послове, да пере судове, чисти просторије и авлију, да доноси воду, да буде потркуша, и, ако у кући има деце, да се о њој брине, да их — „воспитава". За све те услуге ђак је имао стан и храну; стан, обично у неком ђумезу, а храна је био најчешће само хлеб, пасуљ и купус. Одраслији ђаци примани су на стан и храну у београдске куће под условом да поред извесних ситних послова обављају и дужност „воспитатеља" деце. И већ бркати лицејци, који су студирали филозофију, права и нешто што је било налик на технику, у кућама где су становали често су били судопере или су морали да бауљају по собама и авлији уз тек проходалу домаћинову децу. А да би зарадили који грош за одећу и обућу, за куповање књига, они су у слободно време држали „кондиције" по угледнијим кућама. У недостатку тога примали су се и сваког другог посла. На тај начин школовао се некада код нас велик број наших најистакнутијих људи: књижевника, политичара и државника.

Прање рубља, мивење главе...

А сада да се вратимо више од стотину година уназад, у време када је Аустрија први пут окупирала Србију и владала њеним областима од Мораве до Саве и Дунава на северу, и од Дрине на западу до Тимока на истоку. Те српске области добили су Аустријанци Пожаревачким миром 1718 године и држали их пуних тридесет година. У то време у Београду се створила српска варош поред немачке, где су Срби имали извесну своју самоуправу, своју општинску власт, служили се својим језиком и својим писмом — ћирилицом. Тада је у Београду постојала и српска школа, сасвим примитивна, са „школницима" (учитељима) који су били сасвим припрости људи и више него оскудног знања.

Један део ђака тадашње београдске школе били су питомци на митрополитовом двору. О њима се митрополит, тада највиши црквени и народни претставник српског народа у аустриској „краљевини Србији", бринуо колико је то било могућно.

Али, најбоље да о томе говоре архивски подаци који су нам се до данас сачували: у тим старим документима бележени су издаци за ђачко рубље, одећу и обућу, пешкире, чешљеве и друго. Баба Рисимија шила је ђацима-питомцима кошуље; Мијат Терзија и Петар Црногорац шили су им и поправљали одела. Издаци за књиге, хартије, пера, мастило и „децами на путу јастија (за јело) да имут 34 новца", што свакако значи трошак за неку екскурзију. (Новац, новчић, у то време претстављао је најнижу новчану јединицу, тако да је један грош имао пет новаца). Рубље ученика прале су „ђачке периље", „вешерице", а забележени су и издаци за „мивење" (главе), — „баби што децу перет". Тај посао обављали су и бербери. Понекад се међу ђацима појављивала шуга. Тешко болеснима долазили су лекари. Све оно што смо навели може да се види из архивске грађе коју је недавно објавио проф. Душан Поповић, један од најбољих познавалаца Београда у XVIII веку.

О томе се сачувао један документ, пун туге, а у исто време и страха и обзира да не би неко дознао како газда поступа са малим „питомцем", који је уједно био и ђак у тадашњој београдској школи и шегрт у радњи. Тај малишан, који је потомству оставио своју тужбалицу, звао се Цвеја Ђорђевић, а упутио ју је 10 априла 1732 године своме рођаку Јосифу Ненадовићу у Будим.

Старо ђачко писмо почиње овако: „Часно поздрављеније од мене Цвеје мојему господару тетку и мојеј госпођи тетки". „И ако желите дознати", пише јадни Цвеја даље у свом писму, „што је самном, — доста је мучно. Ноге ме боле што ме је мајстор био, пак не могу никако да их излечим нити знам што ћу да чиним. Хвала богу господари ми добри и добро ме пазе (!). И у дућану сам се поучио мало књизи, а и писати. А и сами знате што сам пушћао крв кад сам био тамо, ни од чега другога него од батина. Другачије не могу опстојати него сам намислио да се покалуђерим ако не могу никако артерисати зашто кад ми озебу обе ноге, онда ми и срце озебе. Господари се срде да не могу по дућану да послујем, а не могу због ногу, и не могу их сваки пут грејати".

Све је сушта истина

Међутим, било је ђака који нису били „дворски питомци", оних о којима се није бринуо митрополит. За њих је живот био страшан. Мање-више они су били шегрти у занатским радњама, и у школу су одлазили кад су им то прилике допуштале. Био је то мучан живот.

Његово писмо и после више од два века говори о патњама и страдањима која су морали у свом „школовању" да подносе наши давнашњи ђаци. А све ово што смо изнели сушта је истина, јер се заснива на архивским подацима...

КОЧИЈЕ, КАБРИОЛЕТИ И ТРОТОАРИ

На почетку 16 столећа у целој Француској постојале су само двоје кочије. Једне су биле власништво краља Анрија IV а друге Дијане де Поатје. Краљ је био добар супруг и лишавао се превозног средства када је оно било потребно краљици. „Моја жена, писао је он једном пријатељу, узела је кочије те не могу доћи до вас". На кочијама тада није било стакла јер оно у Француској још није било у употреби. Само захваљујући томе Равијаку је пошло за руком да убије краља.

Тек четрдесет година касније врата на француским кочијама добила су стакла. Ова „мода" коју је Басомпјер донео из Италије, била је у почетку изложена оштрој критици. Прве кочије са шест седишта саградио је Соваж десет година касније, а у то време су на њима постављени лево од кочијаша и први фењери. Прописи су захтевали да се на свакој кочији налази слика светог Фијакра, заштитника кочија, кочијаша, путника и нарочито пешака који су, поготову у великим градовима, били страховито угрожени због обесних возача. Јер, у Француској 17 столећа било је око 300 кочија а ниједног тротоара, као, уосталом, ни у читавој Европи.

Праву опасност за недужне пешаке претстављали су тек кабриолети који су се појавили почетком 18 века. Они су обарали толико света и проузроковали толико несрећних случајева да је законом од 1793 године париско општинско веће наредило да све улице добију тротоаре којима ће се служити искључиво пешаци. Наравно, њих је било могућно правити само у улицама које су се тек пробијале или изузетно широким улицама. Тако је нужда створила овај значајни проналазак.

ДА СЕ ПРИБЛИЖЕ ТЕХНИЦИ

Упоредо са напретком науке све више се усавршавају дечје играчке. Тако се већ сада размишља о томе како треба усавршити и чула лутке: очи треба да имају фотоелектричну ћелију; уши микрофон са појачалом; чуло пипања треба при додиру да реагује, а удови да буду постављени на точкиће. Све у свему: електронски робот који ће детету одговарати на постављена питања.

Уствари иде се за тим да се помоћу играчака млада генерација приближи техници.

ПРВИ У СВЕТУ...

Постоје разне врсте музеја у свету. Понеки потичу још из давног доба. Међутим, како се чује од међународних стручњака за музеје, у Паризу ће ове године бити отворен још један музеј — први међународни музеј дечјих играчака. Ово би уствари био први музеј овакве врсте на свету.

Само три слова...

На енглеском се напојница каже „тип". Та реч, тврде, води порекло још из 18 века, када је у кафанама стајао нарочити пањ на који су посетиоци стављали новчић за послугу. Изнад таквог пања био је натпис: „To insure promptness", што значи: за бржу услугу. Од целе ове реченице данас су остала само три почетна слова ових речи.

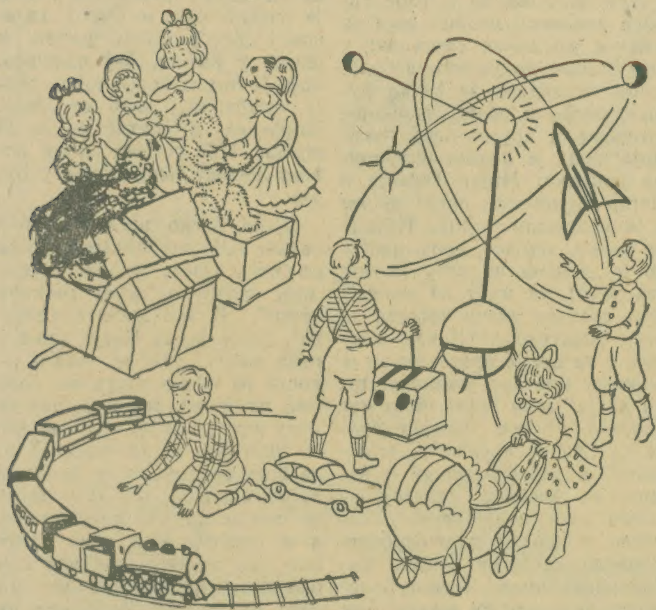

ХАЛО, КРАЉИЦЕ!

Стари Инки били су мајстори за акустику. Нарочите цеви, уграђене у зидове, омогућавале су њиховом краљу да са свог престола издаје наредбе по читавој палати и разговара са својом женом иако су се њене одаје налазиле шест спратова ниже.

НИРНБЕРГ

ГРАД ИГРАЧАКА

Нирнберг, стари средњовековни град, чији је углед једно време тешко био нарушио нацизам својим конгресима и „законима", и у коме су осуђени и погубљени нацистички злочинци из Другог светског рата, — поново је стекао своју стару репутацију „града играчака". Познат је одавно по својој „нирнбершкој роби" а исто тако и по свим могућим музичким инструментима, часовницима и пивницама.

Нирнбержани, становници овог града Западне Немачке који је почео да цвета још у 15 и 16 веку, одвајкада су имали и смисла и укуса за израду дечјих играчака. Усавршавајући овај смисао деценијама, претворили су га најзад, још пре читавог једног столећа, у своју специјалност. Нико их до данас није превазишао у производњи играчака ни у Европи ни у Америци. Две трећине играчака које Немачка извезе, а она држи рекорд у извозу ове робе у читавом свету — произведено је у Нирнбергу.

У ово време фантастичних техничких достигнућа, разних машина и апарата које омогућавају бржу и масовнију фабрикацију играчака, Нирнбержани тај рекорд држе, али — својим рукама! Дечје играчке, као уосталом и музички инструменти, производ су углавном њиховог ручног рада. У овом граду играчака постоје читави „штабови" који иза добро затворених врата седе и измишљају све новије и лепше и забавније играчке. Медведића од плиша има у разним умиљатим позама, са очима које се склапају и са устима која се покрећу. И ко би набројао све. Тако је у фабрикама које искључиво производе играчке из животињског царства.

Али, и по осталима је исто. „Мозгови" запослени у тој индустрији измишљају за играчке механичко покретање, гласове, кретања, тужне и смешне позе и „очи" код лутака и лутана, као и најразличитије гротескне, комичне или озбиљне фигуре. Није мањи број оних који су запослени око механизације разних саобраћајних средстава — од електричних возова и обичних запрежних кола до спутника који су у стању да помоћу уграђених врло прецизних механизама, лете по соби око једне одређене тачке.

Баш пред Нову годину једна нирнбершка фабрика навршила је педесету годину откако производи најразличитије врсте играчака — од минијатурних плоча за мале грамофоне па до камиона који се крећу помоћу специјалних полуга. То су такозвани електрични камиони начињени од две стотине различитих делова, од којих тридесет склапају само мотор. Неколико других предузећа у Нирнбергу производи искључиво аутомобиле, и то најмодерније, аеродинамичних линија и различитих брзина, чак и тркачке. Друга предузећа фабрикују пловне објекте — од обичних чамаца, сплавова, па преко моторних чамаца до једрењака са мотором, и бродова. За све ове врсте играчака добродошао је плексиглас, од кога се углавном фабрикују возила због разних преимућстава која има над плехом.

Нирнберг је недавно изнео на тржиште читаву серију најновијих техничких достигнућа, али у виду играчака за децу — прекоокеанске клипере, телевизоре истина са увек истим сликама, електричне кухињице, фрижидере комплетно опремљене, и слично.

WALT DISNEY — УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

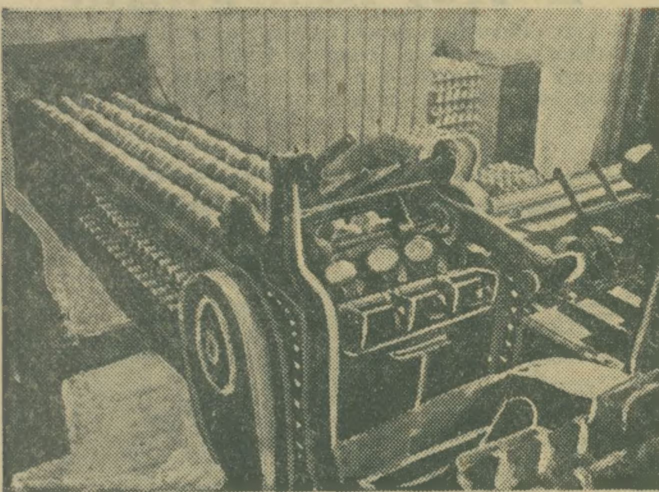

ЈАЈА У ДАНСКОЈ СЕ ОБЕЛЕЖАВАЈУ

Јаја у Данској носе ознаке на основу којих се купац може уверити да су свежа. Обележавање се врши у машинама под контролом владиних службеника. На јајету се налазе шифроване ознаке. На пример 3, 45, 67; 3 је ознака произвођача, 45 значи које је недеље сортирано а 67 обележава станицу у којој је то извршено.

Тунел Мон Блан постаће стварност

Ових дана је слављен почетак изградње тунела кроз Мон Блан. Тако ће бити остварен највећи саобраћајни пројект Европе. Наша слика показује улаз у тунел са италијанске стране. С десне стране се налази динамит у праху за минирање.

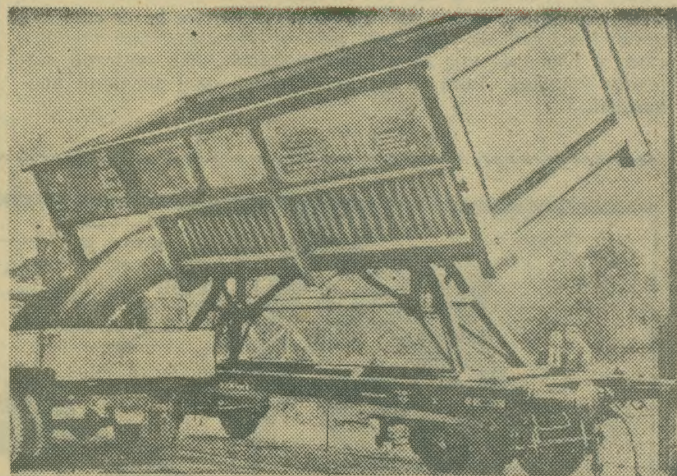
Кад боли музику...

Енглески пијаниста Цирил Смит прележао је тромбозу, али му је лева рука остала одузета. Тек после дуго времена постало му је потпуно јасно да се њоме више неће моћи да служи, и тада је помислио: „Зашто не бих свирао само десном руком и са две руке моје жене?" Обоје су приступили огромном послу — вежбању великог репертоара за клавир у три руке. Њихова истрајност и љубав према музици била је недавно награђена дугим и срдачним аплаузом слушалаца који су испунили салу лондонског Фестивал хола.

НАЈВЕЋИ БРОД У ЕВРОПИ

У бродоградилишту у Килу саграђен је и поринут у море брод „Олимпик Каленгер" сада највећи у Европи. Својом величином и снагом он превазилази све трговачке и ратне бродове грађене у Немачкој. Под пуним оптерећењем он има потисну снагу воде од 85.000 тона, док је она код чувених немачких ратних бродова „Бизмарк" и „Тирпиц" свега нешто преко 40.000 тона. Што се тиче тонаже нови брод је за 33.000 тона већи од „Времена" и „Европе", највећих лађа трговачке морнарице Немачке.

БРЗ ИСТОВАР

Истовар угља и друге робе у Немачкој је знатно убрзан употребом нових вагона са покретном гондолом која се не само нагиње на једну или другу страну већ се може помоћу електромотора подићи на висину од једног и по метра. Радници кажу да је на овај начин уштеђено 90% времена потребног за истовар рукама.

ОД ЗРНА ГРАШКА ДО ЛОПТЕ ЗА ТЕНИС

Сви знамо да је постојало камено, гвоздено и друга доба. Сада смо стигли у „доба конзерве“.

Током једне године Американци произведу око 33 милијарди конзерви. Међутим, проналазач конзервирања је један Француз.

Године 1795. француска војска носила је високо своју тробојну заставу у победама али интендантура није била на достојној висини. Догађало се да су борци често остављали врло далеко за собом комору која је носила намирнице и опрему. Војници су због тога гунђали. Почела је и влада да се бави тим проблемом и да би нашла решење понудила је награду ономе ко пронађе начин конзервирања хране да би се могла транспортовати на фронт.

Један млади човек, неки Никола Аперт, сазна за ово и реши да пронађе начин за чување намирница. Био је јако сиромашан и осећао преку потребу да на неки начин дође до новца. Са незнатном сумом која му се затекла, он купи нешто мало намирница, флашу вина и затвори се да би размишљао.

Ова флаша вина му даде идеју, која је уосталом врло једноставна. То је била полазна тачка за читаву индустрију конзерви. Аперт је уочио да се намирнице боље чувају када су куване. И он поче да размишља — ако бих их скувао а затим затворио у флаше, можда се оне не би поквариле?

Тако је био пронађен основни принцип. Остало је још „само“ да се уреде појединости. Али као што се често догађа, ово није било баш тако лако. Никола Аперт је био обдарен ретком истрајношћу. Пуних 14 година је радио да би своју идеју спровео у дело.

Његова упорност је ипак била награђена. Лично Наполеон му је 1809 године доделио награду за његов начин конзервисања хране, која је делимично кувана а затим затварана у боце са запушачима од плуте. Боце су потом спуштане у кључалу воду. Аперт је написао књигу „Вештина конзервисања свих врста биљних и сточних супстанци“, да би се имало користи од његовог открића.

Један Енглез, по имену Петер Диран, усавршио је његов метод — заменио је боце од стакла и запушаче од плуте гвозденим калаисаним кутијама чији је поклопац био залемљен.

И конзерва је отада почела себи да крчи пут. Једна од највећих фабрика конзерви на свету произведе 31 хиљаду кутија грашка за један час. То значи — 13 тона грашка јеољуштено, издвојено по величини, скувано, стављено у кутије са етикетом и стерилизовано за свега 60 минута. А толико времена је потребно да би се рукомољуштила количина потребна за ручак једне породице од четири члана.

Али не треба мислити да су једино брескве у сирупу, боранија и друго поврће стављани у кутије. Постоје и необичније конзерве. Прича о оној са лоптицама за тенис је легендарна:

Када је био одржаван чувени Девисов куп, америчка екипа морала је да дође да се бори за финале у Паризу. Требало је да имају у последњим мечевима лопте исто тако добре као што су оне које се употребљавају у Америци. Тако се дошло на идеју да се лоптице за тенис конзервирају, јер оне се заиста кваре када су у додиру са ваздухом: временом губе своју гипкост и еластичност. Пошто баш ваздушни притисак у унутрашњости лопте даје јој способност да отскаче, требало је повећањем спољашњег притиска спречити да се временом смањи унутрашњи. И тако лоптице за тенис „стављене у кутију под притиском“ — постају све више цењене.

Може изгледати чудно, али и вода се конзервира.

Почетком Другог светског рата поставио се у морнарици и авијацији проблем пијаће воде. Покушало се прво са стерилисањем. Али због минералних трагова и соли заосталих и после кувања морске воде, она је у додиру са металном површином конзерви постајала мутна и немогућа за пиће. Осим тога, извесни бацили на топлоти су се брзо развијали и проузроковали страховите дизентерије. Приступило се зато облагању унутрашњости кутија специјалним воском тако да вода не долази у додир са металом. Али требало је да овај восак издржи и високе температуре које владају, например у Сахари и Персиском Заливу.

Друга незгода је што се на ниској температури вода претвара у лед и шири, повећава запремину и доводи до прскања кутије. Дуго времена је проучавано до које висине би кутије морале бити напуњене да лед не би наносио штете.

У последње време су се многи побунили против претеране употребе конзерви. Јасно је да би било опасно по здравље људи правити од њих свакодневну исхрану, јер организам осећа потребу и за свежим састојцима али ипак, с времена на време... зашто да не?

БРЗИНА ПРОЦЕСА — ОД ДРВЕТА ДО НОВИНА

Према вестима из једног немачког часописа, једна фабрика хартије утврдила је колико је времена потребно да би се од дрвета добио новински папир, односно готове новине. Процес је текао овако: у 7,45 ујутру била су посечена стабла, обрађена и достављена фабрици. Дрвна маса је прерађена у влакнасту и она је убрзо потекла преко ваљака машине за израду новинске хартије. Ово је трајало до 9,30 часова. Већ у 10,45, тачно после три часа од обарања стабала, на улицама града појавиле су се и отштампане новине.

РЕШЕНА ТАЈНА

Катрин Картер, становница једног лондонског предграђа, није знала да објасни откуд се по њеној кући на све стране повлаче вунени пуловери, плетене рукавице, дечје плетене блузице и капутићи, меце и маце и друге сличне играчке од филца. С друге стране опет, ближи и даљи суседи жалили су се да им такве ствари нестају из куће. „Истрагом“ се утврдило да крадљивац није нико други него „Марко Поло“, мачак Катрин Картер. На њеној баштенској огради сада стоји табла на којој пише: „Ако су вам нестале вунене ствари можда ћете их овде наћи“.

МИСЛИО ДА ЈЕ УСПЕО...

Необичан метод тренинга измислио је енглески маратонски тркач Кен Белеј. Да би био што мање ометан трчао је друмом... ноћу, са џепном лампом на грудима и светиљкама привезаним за листове ногу, тако да су га возачи примећивали и заобилазили. Међутим, ти светлосни сигнали привукли су другу неочекивану опасност — једна велика сова напала га је и стала снажно ударати кљуном. Тек кад је угасио фењере спасао се напасти. Кен Белеј сад тренира дању.

ПРОТОТИП МАЛОГ ТЕЛЕВИЗОРА

На последњој изложби радија и телевизије у Паризу приказан је први прототип телевизора који може да се носи као ташна. Функционише и на батерије. Лако се њиме рукује, а могу се потпуно пратити емисије под шатором у кампу. Звук му је изврстан као и на телевизору нормалне величине. Слике, иако су мале, врло су оштре и јасне.

ФОРМАЛДЕХИД ОТКРИВА ОТИСКЕ ПРСТИЈУ НА ОДЕЛУ

Криминалци убудуће неће моћи да униште своје трагове ако само обришу браву и револвер марамицом. Јапански научници су пронашли начин да открију отиске прстију и на папиру, оделу или неком другом предмету који су они додирнули.

ЗА НЕПИСМЕНЕ...

Енглески професор математике др Калб Катењо налази се у једној екипи УНЕСКО-а која ради у Етиопији. Док се одмарао он је размишљао и најзад пронашао методу која неписменима у многоме олакшава да науче да читају и пишу и то за свега шест часова. Ову своју методу већ је применио у етиопском језику који има 231 знак. Сам је за четири дана научио да чита и пише, иако пре тога није знао ни слова.

Знаке је најпре распоредио у три групе по сличности, напустивши њихов абецедни ред.

Учење је још олакшао и бојама: седам разних боја служе за распознавање слова.

Ова метода се сад чак и званично употребљава у Етиопији. Први покушај је изведен са 21 кажњеником из затвора у околини Адис Абебе. Они су за шест сати научили да читају и пишу.

Професор Катењо је овај принцип прилагодио и шпанском и хинду језику. За учење француског и енглеског метода се није показала подесном, јер су ова два језика мало фонетична.

Треба рећи да се учење математике помоћу боја примењује у школама Британије, Швајцарске, Француске, Холандије, Шпаније и Канаде.

ВИШЕ КРЕТАЊА...

Сви већи градови у свету имају зоолошке вртове. Уколико људи морају да живе у густим насељима утолико више осећају потребу за природом. Из прашума и пустињских прерија и од животиња „ужег подручја“, из којих су људи дошли у градове, одабирају се интересантни примерци разних врста и стварају посебна животињска насеља у виду зоолошких вртова. Они служе за забаву и васпитање новијих поколења која су се родила у градовима и све мање имају претставу о „правој природи“.

Поједини зоолошки вртови који располажу великим бројем разноликих врста животињског царства уједно служе и за научна испитивања. Издају се и посебне књиге са научним радовима о животињама настањеним ту. Тако зоолошки врт у Филаделфији располаже обимном документацијом о угинулих 10.120 животиња разних врста у току четрдесет година, и има чак и сређене обдукционе протоколе за 7.660 сисара и 3.360 птица.

Ово обиље материјала заинтересовало је многе научнике не само зато што се поставило питање очувања једне такве тековине већ и због неких научних феномена као што је овај да од 1918 па све до 1952 године није било ниједног случаја угинућа због артериосклерозе. Међутим, од 1952 године у Филаделфији је констатовано да је много животиња страдало од закречавања крвних судова.

Научним истраживањем у коме су учествовали и многи врло познати биолози дошло се до следећих закључака:

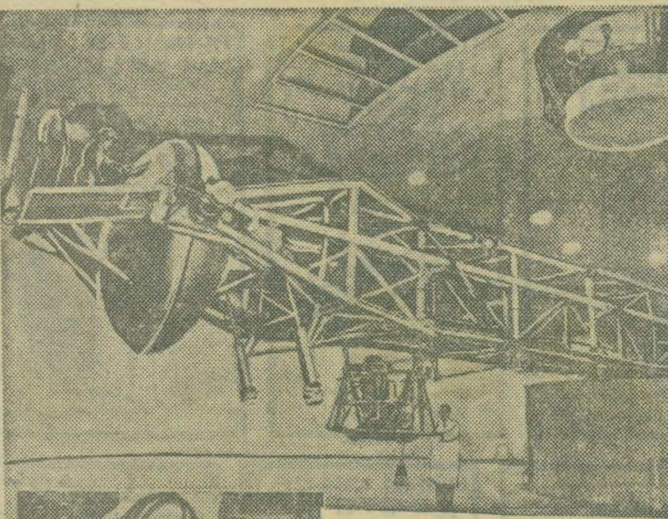
а) исхрана у току 40 година остала је иста;

б) „хигијенски“ услови су се у међувремену чак јако побољшали;

в) људи који се старају о животињама имају стручне квалификације и веома је повећан број зоолога и ветеринара;

г) али: од 1951 године знатно је увећан број животиња а истовремено није вршено проширење зоолошког врта. Обори и кавези су претрпани новим примерцима и животиње су веома стешњене. Артериосклероза је узела маха управо у „пренасељеном делу“ врта, док то није случај са оним крајем где услови нису погоршавани приновама.

Биолози, заинтересовани за случај зоолошког врта у Филаделфији, дошли су до закључка да су животиње подложне „менаџерским болестима“ уколико су принуђене да живе стешњене у великим заједницама. Иако им је храна била обезбеђена у изобиљу, стешњеност је утицала као „друштвени притисак“: животиње су изгубиле могућност да се слободно крећу на ширем простору. Приликом испитивања примећено је још да промене на срцу и у крвним судовима одговарају стању које се налази и код људи који пате од претеране нервне напетости условљене савременом цивилизацијом. Из тога је изведен закључак да је важније обратити пажњу на стварање услова за што ширу и већу слободу кретања него на исхрану и стручну негу.

За време лета ракетом човек ће бити изложен разним потресима. Да би се испитало како ће реаговати на њих приликом лета, користи се за пробу ова џиновска центрифуга.

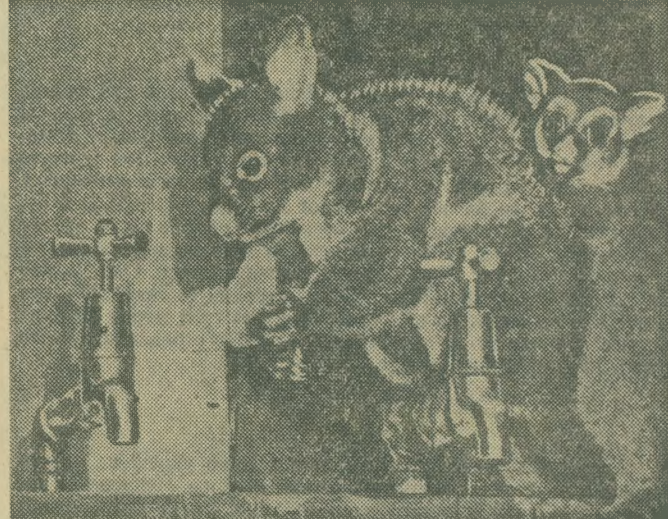
ЦЕНТРИФУГА за испитивање реакције при лету ракетом

Пилот седи у гондоли која се налази на крају крака од 15 метара. Приликом кретања гондоле при различитим брзинама центрифуге, мноштво инструмената и комади око пилота контролише његову физичку кондицију а камера снима његово држање.

ПЕЦАЧИ НАЛАЗЕ РИБЕ ПРИСЛУШКУЈУЋИ ЊИХОВ „разговор“

Употребом новог хидрофона пецач може да чује „говор“ риба и на тај начин да их открије. Свака врста риба ствара своје специјалне звуке. Пецач спусти хидрофон у воду и према звуку који чује у слушалицама спушта удицу на најпогодније место.

ноћни посетиоци

Један домаћин у Риверсдалу у Аустралији, приметио је да сваке ноћи неко долази у његову кухињу. Пошто се то стално понављало решио је да непознатог госта некако ухвати. Начинио је клопку: поставио фотографски апарат. И имао је шта да види. Посетиоци су били опосуми. И то мајка, са својим малишаном на леђима. Она је узела бисквит у шапу и преко чесме кренула натраг.

Аустралиски опосум је дуг пола метра, велик је као мачка и има оштро крзно. Храни се травом и живи по дрвећу шума на које се врло лако пење.

ПОВЕСТ „ПРОКЛЕТОГ ДИЈАМАНТА“

Пре неколико недеља један од најлепших и најскупоценијих али истовремено и најзлосрећнијих бриљаната на свету „Хоуп“ постао је јавно власништво. Драги камен о коме је толико просуто мастила ушао је најзад у лабораториску витрину Смитсон института у Вашингтону. Несталност његове судбине више неће пркосити богаташима и моћнима овога света. Дијамант од 44 и по карата, чија се вредност цени на око милијарду француских франака, постаће минералошки узорак који ће отсад стајати на расположењу америчким студентима геологије.

Необична историја „Хоупа“ почиње још 1658 године на раскошном дворцу Агра где је владао шах Јахан, господар Могола, потомак Тамерлана и оснивач муслиманске династије Индије Тимурида. Један од шахових вазала емир Танјоре донео му је на дар дивни драги камен који је нашао на обали реке Колерун. Камен је имао 115 карата и из њега су севали огањ и ватра. Али његови љубичасти преливи „као мешавина неба, светлости и крви“ будили су подозрење сујеверног мухамеданца. Већ се спремао да одбије дар када се појавила његова најстарија кћи Бегум Сахеб и наговорила оца да га прими. Свега шест дана касније његов рођени син збацио га је са владарског престола, иако је дотле без икаквих трзавица владао пуну 31 годину. Принцеза Сахеб је умрла отрована.

Оренг Зеб који је у историји свог народа познат као Велики Могол страховао је потајно од камена који је примио из руку своје сестре на самрти. Наредио је зато свом првом ризничару Амалдару Калилу да овим каменом „унесрећи“ неког неверника. Тако је власник „Хоупа“ постао Жан Батист Тавернје, француски путник и трговац. Али, он је драгоцени камен уступио Лују XIV за 40 милиона данашњих француских франака. Камен је остао у мраку богате ризнице француских краљева све док га Луј XVI и Марија Антоанета нису изнели на светлост дана. Само неколико недеља касније они су доживели судбину шаха Јахана и Бегуме Сахеб: тамницу и смрт.

Око 1.800 године, приликом распродаје краљевске ризнице, камен је постао својина јувелира и трговца дијамантима из Батавије Јохана Фалса. У његовој радионици он је изгубио више од половине своје тежине али је добио толико у блеску и сјају да је постао један од најлепших бриљаната на свету. И сам Фалс је био заслепљен његовом лепотом и сатима га је задивљен посматрао. Када му га је једног дана украо његов рођени син, легао је у постељу и за осам дана пресвиснуо од туге.

Проклети камен купио је енглески банкар Хенри Томас Хоуп и дао му своје име. Камен је остао у породичној касети све док га финансијеров унук Франсис Хоуп није ставио око врата своје жене чувене певачице Меј Јохе. Већ неколико недеља касније она је због једног гитаристе-пустолова напустила свог мужа, убрзо затим доспела до просјачког штапа и умрла у једном азилу. Франсис је проћердао све своје богатство а камен продао америчком трговцу Франкелу који се потсмевао сујеверним претходницима и самоуверено хвалио својим неуништивим милионима долара. На запрепашћење његових пријатеља он је после кратког времена оптужен због тобожњег банкротства. Сва имовина му је продата, а он сам, 1908 године, доспео у дуги затвор.

Овог пута камен поново долази у посед једног муслиманина, султана Абдула Хамида II, који га је купио за своју харемску миљеницу заводљиву Салму. Гордо и пркосно је она носила пред својим супарницама један од најлепших драгуља на свету, али само неколико недеља, када долази до тешке драме: калифа, у душевној кризи, убија своју љубимицу са три хица из револвера. Млади Турци узимају власт. Априла 1909 године Абдул Хамид је свргнут с престола и заточен у Солуну.

Камен тада долази у власништво богатог грчког трговца Мантардиеса. После неколико дана његова жена и син постају жртве несрећног случаја и гину на дну једне провалије. Грк продаје драгоценост француском јувелиру Жаку Колеу који убрзо губи разум и бива одведен у завод за умоболне.

Брилијант наставља свој пут — долази у руке галантног руског принца Сергеја Александровича Канитовског који га поклања француској балерини Лоранси Ледик. У наступу љубоморе он је убија и бежи, а после неколико дана нађен је мртав.

Две године касније „Хоуп“ поново мења континент и одлази да краси груди богате Американке, ћерке једног милијардера и жене милионера Едварда Бил Мак Лина. Богаташи су пркосили целом свету хвалишући се да камен њима неће донети несрећу. Али, једног дана син Мак Линових је погинуо у аутомобилској несрећи, а само три вечери касније његова сестра и једина наследница богатства случајно се отровала узевши неке пилуле за спавање. Несрећни супрузи су се затим посвађали и развели. Муж је завршио у азилу за умоболне а жена на једном скромном пољском добру.

Последњи власник „Хоупа“ био је амерички јувелир Хари Винстон. Мада је тврдио да није сујеверан он је једног дана ипак спаковао скупоцени камен у мали омот, прилепио на њега два долара и 44 цента поштанске таксе и упутио милионски дар на адресу Смитсон института у Вашингтону.

ДЕДА ЗА РЕПУ, БАБА ЗА ДЕДУ...

У јужноиталијанској вароши Леће, млади разносач пецива Феличе Данте хтео је своме другу Тину Тоселију да покаже какву је технику на кривинама примењивао италијански бициклиста Фаусо Копи кад је био на врхунцу славе. Док је он то „приказивао“, наишао је из супротног правца један аутомобил. Његов возач, да би обишао смелог младића, скренуо је и сукобио се с мотоциклом. Овај је отскочио и оборио неког другог бициклисту. Услед овога се поплашио и један коњ и јурнуо у побочну уличицу где је оборио улични фењер. Овај је пао на главу касапки Данијели. Дебели касапин је тада дохватио и испребијао власника коња, због чега је овај морао да буде пренет у болницу на лечење. Осим овог страдалника нико други није претрпео озледе.

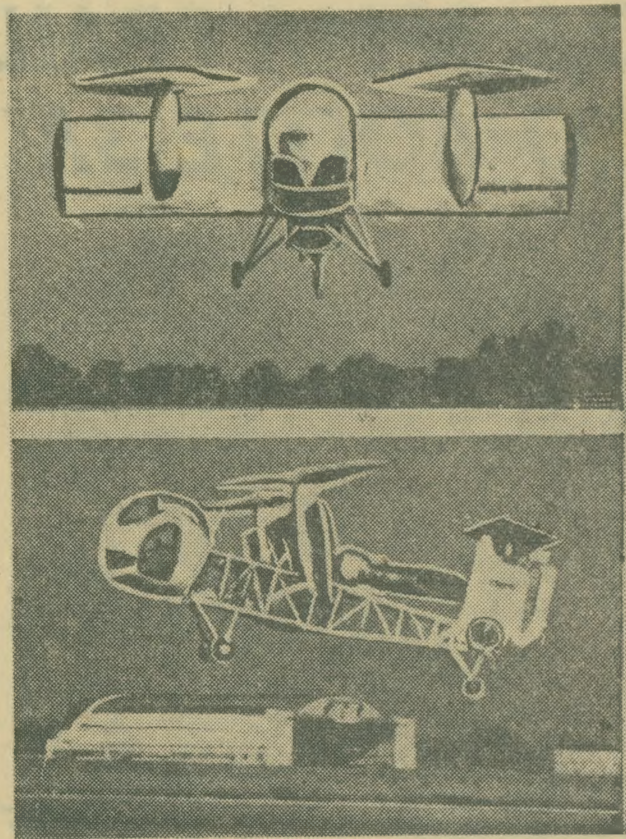
ИСПУЊЕНА ЖЕЉА

Загледајући пред празнике примамљиво украшене излоге трговина у улицама Нирнберга, петогодишња Мануела је залутала. Одведена је у полициску станицу, али је била толико збуњена да ништа није знала да каже о себи. Оставили су је да се мало прибере. Кад је приметила телефон на столу замолила је за дозволу да телефонира. Дата јој је локална веза са једним службеником који је стрпљиво саслушао њено набрајање: шта све жели да јој Деда Мраз донесе. На крају је упитао девојчицу кроз који оџак да јој спусти све те дарове. Она му је тачно навела улицу, кућни број и спрат.

Са Мануелом родитељима је предат и списак њених жеља.

СКУПА ШАЛА

У данском месту Лангеланду хитно је позван лекар због прелома ноге. Кад је стигао видео је да је преварен — сломљена је била нога — али на столу. Међутим, он се није ни збунио ни протестовао: ставио је у шине ногу од стола, а шаљивчини поднео рачун на замашну суму, која би у нашем новцу износила близу 35.000 динара.

ДА БИ УЗЛЕТЕО...

Модел 76 Вертол са покретним крилима узлеће и слеће као хеликоптер а лети као авион са фиксираним крилима. На овом принципу саграђени авиони смањиће потребу за великим аеродромима пошто могу да узлете и са малог простора довољног за хеликоптере. Сматра се да ће убудуће израђивани Вертол авиони са покретним крилима имати и већу брзину — од 520 до 650 километара на сат. Овим ће они стећи одлучујућу предност над хеликоптерима који се крећу свега до 250 километара на сат.

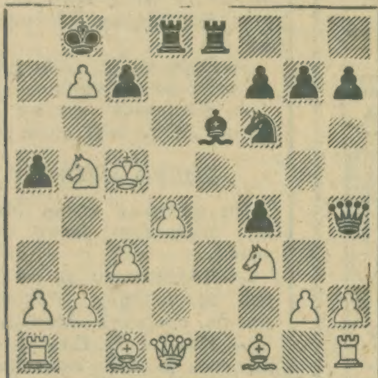

Учимо шах

LIV

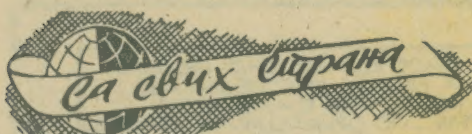
Док се противничке фигуре међусобно боре, краљеви обично, после рокаде, мирују у угловима шаховске плоче, као у неким утврђењима. Доцније, кад се фигуре проређе, краљеви ступају у акцију и од њиховог кретања често зависи резултат партије.

Шаховска литература забележила је партију у којој је, у једном тренутку, дошло до оваквог положаја:

Ако црни дође скакачем на поље е4 и да шах, бели краљ мораће да иде на ц6, а одмах затим биће матиран потезом црног ловца Ле6—д5. Због тога бели носи скакачем пешака на пољу ц7, а црни му даје шах дамом: Дх4—х5+. Игра даље тече овако: 1. Сф3—е5, Сф6—д7+, 2. Кц5:б5, Дх5:д1, 3. Лц1:ф4, Дд1:а1, 4. Кб5—а6, Сд7:е5 5. Сц7:е8, ф7—ф6 6. д4:е5, ф6—ф5 7. Лф4—е3, Тд8:е8 8. Лф1—б5, Да1:х1 9. Ле3—а7+, Кб8—ц7 10. Ла7—ц5, Те8—д8 11. Ка6—а7... Црни полаже оружје.

Бели је својим краљем, као што видите, прешао целу шаховску плочу и добио је партију. Иначе, кад један играч дође у ситуацију да пре времена покрене свог краља, он обично буде поражен.

БРИТАНИЈА — ЗЕМЉА КРЕМАТОРИЈУМА

У Британији постоји највише крематоријума — 113. У њима је спаљено 163.358 умрлих лица, што чини једну трећину свих преминулих Британаца у прошлој години.

Идеја о подизању крематоријума дошла је 1884 године, на захтев самог Парламента.

ЧАМЦИ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

У једној совјетској фабрици произведени су од пластичне масе чамци за спасавање. Иако се напуне водом до врха они уопште не могу да потону. Примају осам путника. Пластична маса која је употребљена за ове чамце четири пута је лакша од челика а далеко тврђа од њега.

Израда ових чамаца је веома једноставна јер се они лију.

ПРЕМНОГО И ЗА АДВОКАТЕ

У америчком граду Харфорду недавно је одржан семинар из судске медицине за адвокате. Том приликом приказано је и неколико филмова. За време пројектовања филма о операцији кичме — једног адвоката је ударила кап док је неколицина напустила дворану јер није могла да прати приказивање оваквих филмова.

ДВОСПРАТНИ АВИОН

Фабрика авиона Брегe је ових дана испоручила ваздушној компанији „Ер Франс" први двоспратни авион у свету. Поред „приземља" авион „Брегe 763" има још један спрат, и може да прими око 110 путника. Нови авион може да се употреби и за комбиновани транспорт: у „приземљу" би се преносили аутомобили или друга роба, док би на првом спрату било места за 60 путника.

НОВЕ ПОСУДЕ

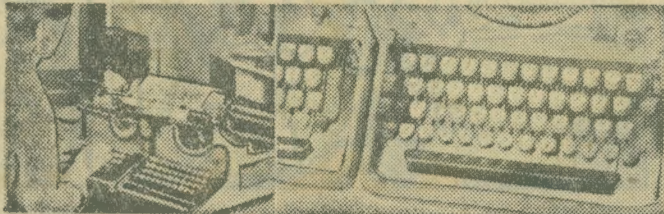
Доскора се пирокерам, ванредно тврда материја, употребљавао само за облагање глава ракета. Недавно су се у америчким продавницама појавиле и посуде направљене од пирокерама. Домаћице ће сада моћи без страха овакве посуде право из пећнице да ставе у хладну воду или фрижидер јер неће прснути услед нагле промене температуре, нити ће се разбити ако буду пале на под.

„ЛЕТЕЋИ ЛЕКАР"

У Аустралији постоји здравствена служба која се обавља авионима. Ове „летеће здравствене службе" прелетеле су прошле године пола милиона километара а лекари су лечили 13.000 болесника. Још десет хиљада болесника је добило савете преко радио-таласа. Људима који живе у забаченим крајевима Аустралије на тај начин може једино да се пружи помоћ.

Да ли знате?

ПИСАЋА МАШИНА ЗА НАУЧНИКЕ

Ова енглеска писаћа машина има две синхронизоване клавијатуре. Једна је са уобичајеним словима а друга са научним и математичким знацима. Када се ваљак покрене на десну клавијатуру у тексту могу да се куцају и знаци.

ОБУЋАР ЗА ПСЕ

Неки богаташ у Единбургу наручио је код једног сарача ципеле од најмекше коже за свог фокстеријера. Занатлија се мало бунио, чисто љутио на ову екстремну муштерију и на крају ипак примио поруџбину. Али, касније су се појавиле и друге муштерије са истим захтевом. Посао је процветао и сарач озбиљно помишља да напусти свој редован посао и постане „први" обућар за псе.

МОРСКИ ТАЛАСИ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ

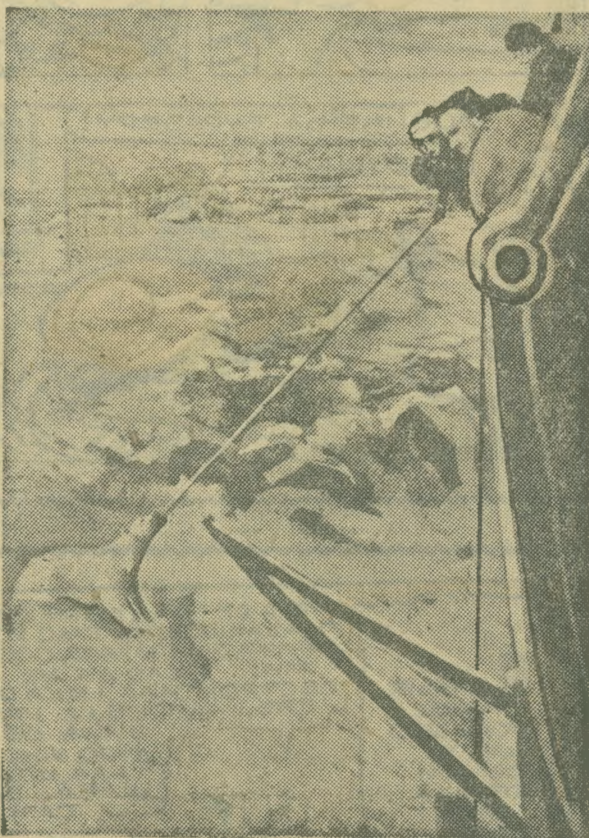
Војни инжењери у Јапану врше пробе са механизмом који претвара енергију морских таласа у електричну енергију. Механизам који може да произведе до 50 вати електричне енергије састоји се од једног пловка и читавог низа котурова и зупчаника и електричног генератора. Таласи љуљају пловак горе-доле а ти се покрети преко ужета преносе до генератора који је на обали. Досада су вршени експерименти само са малим пловком од око 400 квадратних сантиметара, али ускоро ће се окушати и пловци веће површине.

МАШИНА ЗА ИНЈЕКЦИЈЕ

Један војни лекар почео је да врши пробе са специјалном машином за давање инјекција. Ова машина, за неколико секунди аутоматски стерилише иглу чим изиђе из тела и поново узима течност помоћу аутоматског клипа и забада се у тело другог пацијента.

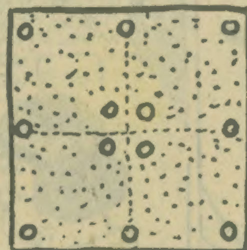
ЖИВОТ НА СЕВЕРУ

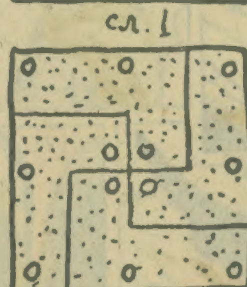

Пре извесног времена совјетски брод „Станиславски" кренуо је из луке Архангелск са товаром хране за житеље крајњег севера. Прешавши Нову Земљу он је наишао на ледене санте међу које се укљештио. Брод је тада посетио мали бели медвед који се брзо спријатељио са морнарима: они су му бацали хлеб и храну из конзерве која му је, изгледа, веома пријала. Кад су му спустили у кофи воду он је и њу у сласт попио. После тога се задовољан испружио по леду да одахне. Али, лед је попустио, брод је кренуо и морао да остави малог белог пријатеља.

Дедине вештине

Ни је тешко

На овом колачу има дванаест трешања (сл. 1). Поделите колач на четири дела тако да у сваком буде по три трешње, а да су сви делови једнаки. Покушајте, није тешко, ако нисте у стању да то учините, наћи ћете објашњење на слици 2.

СЛАДОЛЕЏИЈА СТАВРА

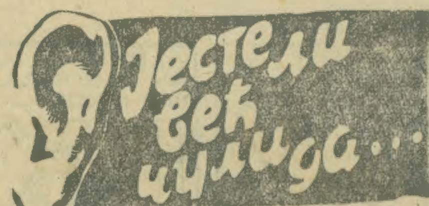
Опишите нам шта се догађа на овој слици, али тако да цео опис буде изнет у 24 речи, од којих свака почиње истим сугласником! То је сасвим могућно, а ако не верујете или не можете сами да сложите речи погледајте решење:

Стевица, стари сладокусац, стојећи сам сред сладолеџинице, слади слатки сладолед. Сладолеџија Ставра стално слави сладолед саопштавајући свом свету све сладости свога светски славног сладоледа.

ОН МИСЛИ...

Мали Павле мисли да само он ужива у цвркуту птичице. Не зна да га окружује велико и различито друштво. Пронађите га!

..., стари грчки филозоф Демокрит из Тракије сматрао је да су људи многе ствари научили од животиња. Тако су од паука научили ткачки и кројачки занат, од ласте вештину грађење станова, а од птица како треба певати.

...на филипинском острву Минданао живи једна велика птица из фамилије орлова — домороци је зову „келгу" — која у четири часа ујутру пушта четири отсечна крика који се могу чути на даљини од три километра. У подне птица пушта само један дугачак крик.

...амерички пацифички телеграфски кабл источно од острва Лиу-Киу лежи на дубини од 7.400 метара.

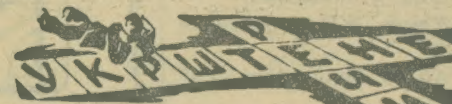
...човек који је доживео 73 године, преспавао је од тога 23, говорио је 13, а 6 година је јео.

... код Анамита, народа који живе у Индокини, нокти на рукама и ногама уопште се не секу и то се сматра за нарочиту отменост. Једини изузетак је нокат на кажипрсту. Наравно да овај обичај одржавају само великаши и мандарини, тј. они који не морају ништа да раде.

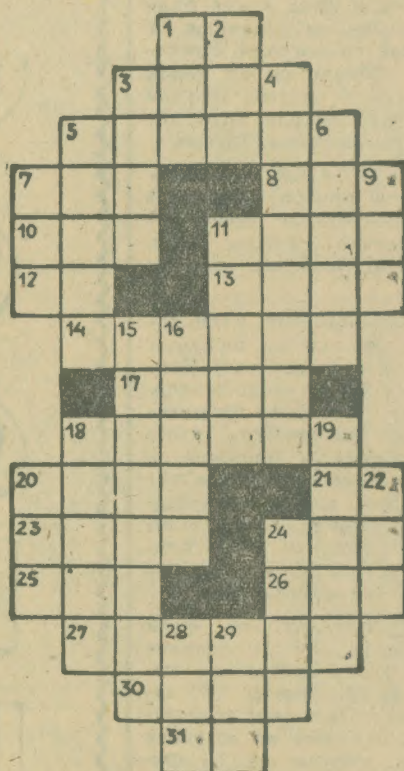
... први медицински часопис изашао је 1679 године у Паризу.

...чамац издубљен у деблу дрвета зове се моноксил. Име је начињено од грчких речи „монос" — сам, једини, и „ксилон" — дрво.

Водоравно: 1) узвик; 3) немачки композитор („Орфеј"); 5) роман Бранка Ћопића; 7) тута; 8) личност из једне Шекспирове драме; 10) друго; 11) отвор на кожи; 12) упитна заменица; 13) бог љубави код старих Грка, 14) графички радник; 17) град у Румунији; 18) река у Јужној Америци; 20) нејак; 21) река у Сибиру; 23) женско име; 24) троцифрен број; 25) службени спис; 26) наша река; 27) марка шиваће машине; 30) град у Француској; 31) хемиски знак за рутенијум.

Усправно: 1) телефонски позив; 2) један месец; 3) део врата; 4) река у Северној Америци; 5) гордост; 6) наша планина; 7) домаћа животиња; 9) стара српска престоница; 11) митолошки крилати коњ; 15) француски песник (19 в.); 16) врста двоколица; 18) страно мушко име; 19) бележник; 20) целокупна; 22) врста варива; 24) фискултурна приредба; 28) јужно воће; 29) врста антилопе.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

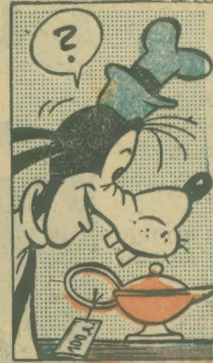
Водоравно: 1) млин; 5) слалом; 7) стар; 8) сат; 10) Ковин; 12) та; 13) Асен; 15) ој; 17) Арика; 19) Вар; 21) Апис; 22) Лондон; 24) утва; 25) Нил; 27) Каиро; 29) но; 30) Њаса; 32) ам; 34) восак; 36) сок; 38) губа; 39) Лахора; 41) Нева.

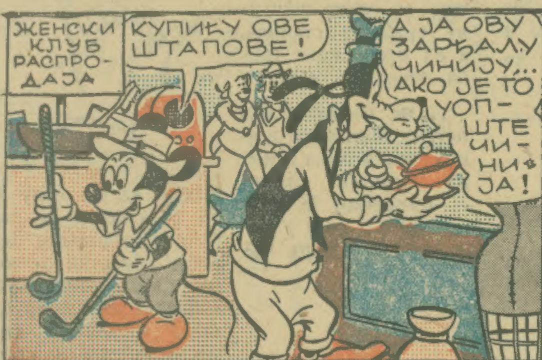
Усправно: 1) Млава; 2) Лариса; 3) ил; 4) нос; 5) сто; 6) мат; 7) скроб; 9) талас; 11) мерад; 14) Нипон; 16) Јалта; 18) кинин; 20) Ровињ; 23) нарав; 24) украс; 26) Лорка; 28) Осогов; 31) асура; 33) мол; 35) аба; 37) Кан; 40) хе.

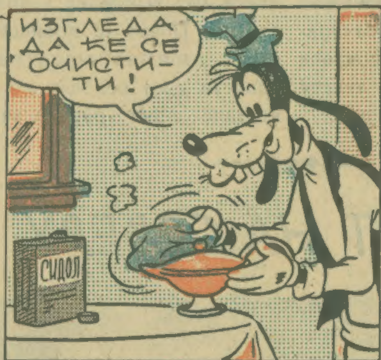

ХОРАЦИЈУ СЕ НЕ ЧИНИ

— Замисли, Хорације! Мало пре сам срео Пају и он ми је рекао да му се чини да сам глуп. Чини ли се то и теби?

— Не, Шиљо, не чини ми се!

— Баш ми је мило што се теби то не чини.

— Шта има да ми се чини! Ја то већ знам.

ДОБРО МЕСТО

На вратима стана Мини закуцала једна девојка.

— Послали су ме из бироа за послугу. Рекоше ми да тражите девојку.

— Како то? Погрешили сте, ја све сама радим, — зачуђено одговори Мини.

— О, па то је место онда као створено за мене, — обрадова се девојка.

ИЗВОЛИТЕ НА РУЧАК

У један посреднички биро за послугу улази Паја Патак. Види се по њему да је страшно љут и само што не експлодира.

— Јесте ли ми ви препоручили нову куварицу? — запитао је строгим гласом службеника.

— Јесам!

— Е, онда, изволите на ручак код мене!

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Ко су биле сургуције?
Шта је такелажа?
Какав је то тракенски коњ?
Ко су били Фенијани?

ОДГОВОР:

СУРУГЦИЈЕ (турска реч) су били весници-коњаници који су за владе Турака у Србији и у почетку српске независности вршили улогу поштоноша. Сваки сургуција имао је да пређе свој део пута мезуланским (поштанске станице) коњем и преда званична писма другом сургуцији, који би их на исти начин преносио даље. Сургуције су у прво време били службеници закупаца, а после су постали државни. Обично су их звали татарима, изгледа због тога што су они најчешће били пореклом Татари.

ТАКЕЛАЖА је целокупан прибор и направе за покретање брода једрењака: јарболи, једра, ужета, катарке, крстови итд.

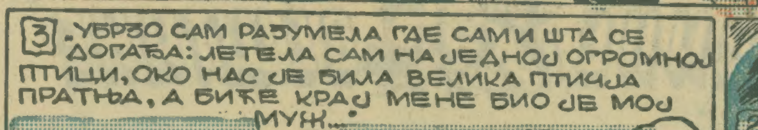
ТРАКЕНСКИ КОЊ добио је име по општини Тракену у источној Пруској. То је пруски коњ који је добијен укрштањем литванског, арабљанског и пунокрвног енглеског коња. Има развијене груди, правилан став, јаке и масивне зглобове, одличан је за јахање и за вучу, а висок око 150—160 сантиметара.

ФЕНИЈАНИ су били чланови ирског револуционарног удружења које је образовано 1861 године. Циљ овог удружења, названог по легендарном ирском краљу Фениксу, био је да ослободи Ирску енглеске власти. Када је удружење 1876 године откривено, вођи су похватани и погубљени.

БАШ ЧЕЛИК

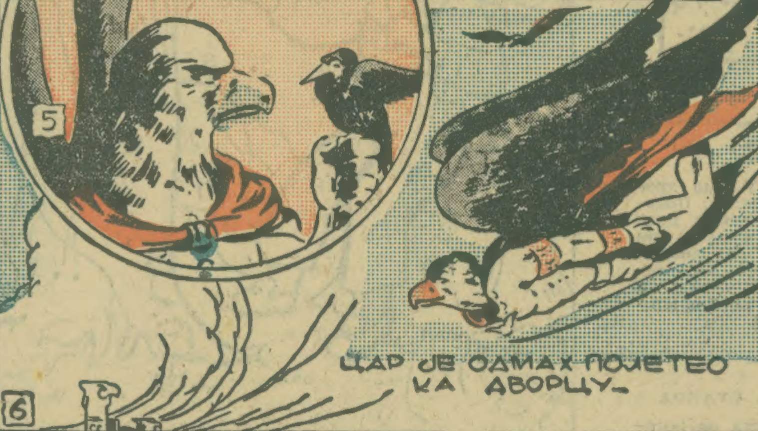

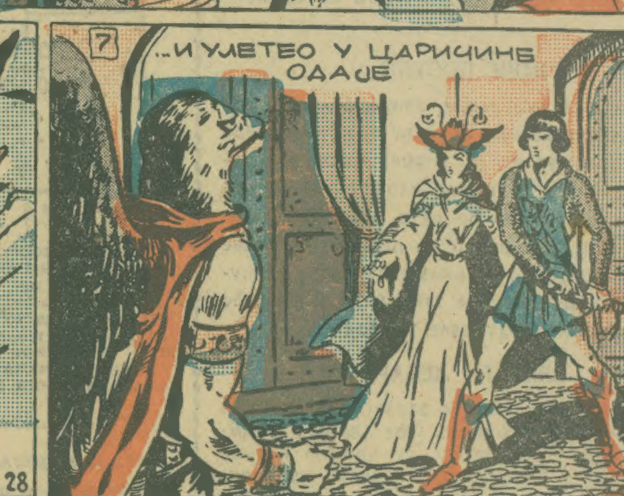

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Тек. рач. број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.